

**Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu
Opera omnia**

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Sect. Cap.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

CAPVT SECVNDVM.

Mortis memoria commendatur
Ægrotis.

§. 1. Ingressus ad sermonem; & an Morbus malum?

CAVNVS, Carie oppidum est, pestilente caelo, & iniquo incolis. Hos Stratonicus citharædus, homo factus, cum esset inuitus, Homeri versiculum in eos recitavit:

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum. Nimirum lutosos omnium vultus, pallidosque fugillabatur. Caunium verò cum hominè inhumanis salutarissent, quod eorum urbem ut morbidam infamaret. Stratonicus eis iterum: Ego, inquit, morbidam dicere non ausim, ubi & mortui ambulant? Urbanus multò falsius illos notavit quam ante.

Sed quid negamus, aut quid supercilium agillimus? foliis simillimi sumus. Dilicidè lobus: *Contra folium, inquit, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam. Ac si dixisset: Cum folium sim, quod vitæ incommotis obnoxium est, quod ventos omnes timeret, & vel ad levissimam aëris commotionem tremiret ac diffilatur, ne tu, ô Deus, indignationis tuæ vento me præcipites; eadem ultro, te etiam non impellente. An non folia sunt holmines, quos morbi tanquam exstectos flores aridaque folia huc illic vario ludibrio impellunt? Nec aliter Clemens Alexandrinus hæc de re sentiens: Agite, inquit, obscura vitæ homines, generationi foliorum similes, imbecilles, cere fragmenta, gens instar umbra, evanida, involucres, unius tantum diei vitam habentes. Certè folia sumus, ad omnem auræ motum decurimur. Unica quandoque febricula; Quid dico? tussicula, inò guttula unica ostipulo suo non illapsa, hoc tale folium pessundat, & in tumulum abijcit.*

Lib. 3. differt. c. 40. Sauritas quado bonum, quado malum est.

Sed nunquid sanitas bonum est, morbus malum? Non, mi homo, non est, inquit Epictetus. Quid ergo? Rectè sanitas uti, bonum est; malè malum. Licet ergo vel è morbo capere fructum Deo tuo. An non è è morte? De morbo quid statuas? Ostendam ejus naturam, excellam in eo, tranquillus ero, bene mecum agi putabo, medico non adlaboro, mortem non optabo. Quid requiris amplius? Quidquid mihi dederis, id ego efficiam beatum, prosperum, honorabile, expectandum. Sed est qui abnuat, dicatque: Cave ne ægrotes, mala res est. Cui denuò Epictetus: Perinde, ait, istud est, ac si quis diceret: Cave ne quando tibi singas tria esse quatuor; malum est. Quo modo malum? Si de eo sic existimaro, hæc decet, quid porro mihi nocebit, ac non potius proderit? Si ergo de paupertate, de morbo, de perturbatione status publici, ita senseris, ut decet, nonne id mihi satis est, nonne profuturum?

Veritas te amet, Epictete, quam hæc omnia verè, & ad amissum Christianæ legis! Hoc fundamento posito, nos hinc docebitur, in morbo mortis meminisse, & adventum ejus non exspectare.

Sed queso, te Lector, ne hæc ed scripta putes, ut solum ea legas ægrotus: tu sanus lege, ut tibi pro sint ægrotus.

§. 2. Ægrotus ad Amicos, ad Morbum, ad Morbi lethalis initium, ad Mortem, ad Christum Dominum.

Ad Amicos.

Abite cum vano luctu intempestivi. Non hinc querelis locus aut precibus. At immaturus à vobis abeo. Immaturus? videre ne erretis. Maturus ad mortem fui, quàm primùm natus, inò antequam natus. Quid enim querat? Quid natus sim, scio: imbecillum corpus, fragile, ad omnem contumeliam projectum,

A morbi pabulum, mortis victima. En quisquis es, sume spes, aut res, animo cras non future, aut alibi future.

Ad Morbum.

Ratione jam ægrotandum? Venit tempus quo experimentum me caperem. Non in mari tantum, aut in prælio vir fortis apparet. Exhibetur etiam in lectulo virtus. Ægrotandum itaque? Non potest istud toto saculo fieri. Aut ego febrim relinquam, aut ipsa me. Semper unà esse non possumus. Hactenus fruebar sanitate; nunc cum morbo mihi res erit. Morbus non nescio, primus mortis nuntius est. Gregorio id credo, qui pie ac verè: Dominus pulsatur, inquit, cum per agritudinis molestias mortem vicinam esse designat. Cui confestim aperimus, si hunc cum amore suscipimus.

Primum hunc mortis nuntium æquo animo admittere, etiam apologi me docent. Senem ajunt graviter decubuisse. Cumque jam mors raptura hominem adesset, rogavit eger, feralem manum tantisper à se abstineret, dum testamentum conderet, ceteraque pararet que tanto itinere forent necessaria. Cui mors: Eho filicentium, inquit, parare te non poterat tor annis, toties à me admonitus? Ad quæ senex: Obsecro, ait, fidem tuam, non commemini me unquam à te monitum. Cui mors iterum: Ut audio, etiam senes mentiantur: Centies, sexcenties, millies te monui, cum non solum æquales tuos, quorum vix ullus superest, sed & junenes, pueros, infantes te spectante, te ingemiscente raperem. Sed & ego tuam fidem appello, obliuiose senex, non te monui, cum oculi tui hebescerent, pili canescerent, nares stillarent, aures surdescerent, ceterique sensus deficerent, omneque corpus tabesceret? Hi nuntii mei sunt, hi fores tuas pulsant, sed tu negaras te esse domi. Sat crebro, fat diu, monitus es: nil differo, Veni, & unà mecum choreas ingredi. Ad mortem raro bene se parat, qui se parat tam serò.

Ad Morbi lethalis initium.

Cum vitam meam cogito; cum vitiatorum meorum multitudinem, raritatem virtutum confidero; cheu, Deus, coarctor nimis, & angustia mihi sunt undique. Sed melius est, ut incidam in manus Domini (multæ enim misericordiae ejus sunt) quam ut annos augeam, & simul vita. Quis futurus essem, tu ô Deus, noli. Fortassis gratia tua exciderem, si non jam vita. Mors ades, irru in me: vitam promptus, paratus amittam, modo serveni. Dei mei gratiam, aut illa me servet potius, quod unum toto pectore à te, Christe lesu, & per te flagito.

Ad Mortem.

Vid lenta me tabe necas, mors sava? parati Non opus est tanto vincere nolo; feri. Cur in me pharetram sic vis consumere? vita ferrepotes? spolum sola vel aura mea.

Quid enim est homo? Navis quassa & rimosa, quæ solâ jactatione vehementiore solvitur. Non magna tempestate opus est; ubicunque arietaveris, dissipatur. Humanum corpus ex infirmis fluidisque contextum, linearum exterioribus nitidum, febris, ætus, laboris immentia metuens sua, quorum modò inopia, modò copia rumpitur, soli semper sibi nutrimentum vitiosum & innumeris utile, anxie tuendum & servandum, precarii spiritus, & est obnoxium. Et ab infirmis morbi, à seipso paullatim depascitur, & ad mortem defluit. Miramur hoc femel mori, in quo mille reperias mortis latibula? Nunquid enim ut concidat, res magni molimenti est? Odor illi saporque, & lasitudo, & vigilia, & humor, & citus, & sine quibus vivere non potest, mortifera sunt.

Ad Chri.

Ad Christum Deum.

Christe mori nolo, sed vivere. Vivere quærit, Christe tuo quisquis querit amore mori. Non sanè sum in metu eorum, quæ ex decreto, ô Deus, immitris. Sequor te, benigne parens, sequor. Et quidni faciam, cum propius ad te vocas? Dissolvi & esse cum Christo, multò magis melius. Et hoc ipsum desidero. Mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum.

§. 3. Mæroris ariditotum.

Quid turbaris, aut quid angeris? In manu Dei es; & ipsi de te cura est. Atqui malè afficeris & agrotas? Quid hoc tandem mali, cum sit à summo Bono? Deus te suum esse vult, & ideo quibusdam quasi morbi cancellis sepiet & coërcet, ne abeas in diversa, & à viã aberreres, quæ ad cælum.

Avicula caveam quidem indignatur, libertatem quærit, & reluctatur: at dum in cavcâ capta est, ab hero suo & amatur, & alitur. Quis liberè errantem ab aucupis seu visco seu laqueo secutum dicat? Ita mihi crede, magnum quid est, Domini Dei captivum esse, uti est agrotis. Maximi beneficii loco censendum, exiguo tempore, vinciri, uti & secari ab eo, qui vult æternum parcere.

§. 4. Non semper mulsum.

Deus tibi, mi æger, calices nuda ingerit amariores; mulsum biberas, dum sanus eras; jam bibendum est absinthium. Quid os torques, & averfari hoc poculum? amarum est, fateor, sed salubre. Illud Jobi cogita: Si bona suscepimus de manu Dei, mala quare non suscipiamus? Ingrati mortales, bona nostra vix aliter cognoscimus quam perdendo: amissa valetudinis bonus æstimator eris in posterum. Et meministi utique, quòd dum valeres, sepius te plusculum invitaveris, subinde etiam sobrietatis metas egressus. Nunc ergo, me suafore, amarulentum hoc poculum lætus capies, & comestationibus antea cæcis honorariam hanc mulsam irrogabis. Olim Latinarum feris (teste Plinio) cum quadrigæ certarent in Capitolio, absinthium bibit, qui vicit; tu jam bibe, ut vincas.

Dulcia non meruit, qui non gustavit amara.

§. 5. Christiana generositas, mortis contemptus.

Nemo vitam bene rexit, nisi qui contempsit. Tam imperiti non sumus, ut nesciamus nobis quandoque moriendum esse, tamen cum propius mors accesserit, tergiversamur, tremimus, ploramus. Sed nonne tibi stultissimus videbitur, qui severit, quòd ante annos mille non vixerit? æquè stultus est qui flet, quòd post annos mille victurus non sit. Hæc paria sunt: non fuisti, nec eris. Utrumque tempus alienum est. In istud, quo vivis, punctum conjectus es, quod ut extendas, quoufque extendes? Quid flet? quid optas? perdis operam. Eò ibis, quòd eunt omnia. Quid tibi novum est? ad hanc legem natus es: hoc patri tuo accidit, hoc majoribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus post te. Ratum & fixum est, Mors grassatur in omnes. In hoc nascimur ut defungamur: Cerne animo longam præcuntium, longamque sequentium, & hac ipsa horâ tecum obeuntium catervam. Multa millia hominum & animalium, hoc ipso momento, quo tu mori trepidas, animam variis lethi generibus emittunt. Pulchra hæc contemplatio est & vera. Totum orbem vide, notum, ignotum: multa millia omnibus momentis nasci, mori, certum est; & quosdam eodem mortis genere. Tu autem fortasse non putabas te aliquando perventurum ad id, ad quod semper ibas? Nullum sine exitu iter est. Mors ad quietem perpetuam tutum est iter; nec in morte aliquid mali est, nisi timor mortis. Proinde si volu-

Tom. I.

A mus tranquille degere, anima in expedito est habenda.

Ego mei finem timeam, cum sciam me sine fine non esse, imò cum sciam omnia esse finita? Ego ultimum suspirium, quod finem dabit omnibus suspiriis, formidem? Ecce reddere dubitem, quod eâ lege accipi ut reddam? At difficile est, inquis, animum perducere ad contemptum animæ. Est facile, sed scienti vivere.

Summum diem probus nec optat, nec timer.

Quin mors habeat aliquid terribile, non negamus, sed Mors haideo discendum quâ ratione mortem non timeamus, bet aliquid terribile.

Nendo discit, ut æquo animo in rosâ jaceat, ut hilaris ad offeram mensam accumbat, sed in hoc duratur, ut doloribus non cedat. Hilaris venientem mortem excipit, qui se ad illam diu composuit. Et hoc maximum animi generosioris argumentum est, si exire non metuit. Scit enim quòd exiturus sit, qui unde venit meminit. Theodosius Imperator talis, de quo Ambrosius dicere solebat: Dilixi virum, qui cum moreretur, magis de Ecclesiarum statu, quam de suis periculis angebatur. Tu ergo mortem ut nunquam timeas, semper cogita.

§. 6. Mortis contemptus specimen.

Ninacherus, prætor Malacensis in Indiâ, iustus magistratu se abdicare, non tulit ignominiam, veri honoris & solidæ virtutis ignarus. Confestim ex aloë aliisque odoratis lignis constructâ pyram, quadratum juxta suggestum nobilitatis aulaeis, ceteraque pretiosa veste contravit. Ex eo suggestu ipse aureâ togâ gemmisque præfulgens, ad circumfusam concionem de rebus ab se gestis totaque vitæ suæ cursu disseruit: expositisque beneficiis, quæ in captivos Lusitanos difficillimo tempore contulisset, nullo suo delicto, spoliari se dignitate, dolenter admodum & acerbè conquestus est. Tum Lusitana ingenia detestatus (adeò funestas humano pectori subdit faces ambitus) se in ardentem rogam injecti, mortis contemptor.

De non abfimili mortis contemptu Alianus: Est, Calani finis dignus quem laudemus; alius dixisset, quem admiremur. Fuit autem ejusmodi. Calanus forsulta Indus, cum Alexandro, Macedonibus, insuper & vitæ longam vale dixisset, in præcherrimo Babylonis suburbio pyram è lignis odoratis cedro, thyo, cupressu, myrtho ac lauro extruxit, obitque consueto cursus exercitio, pyram conscendit, mediâque strue lignorum stetit coronatus, affulgente, quem ipse adorabat, sole. Quo factò signum Macedonibus dedit, ut pyram incenderent. At tunc jam rogo, flammis involutus Calanus, constitit immotus, neque antè collapsus est, quam expirasset. Alexander viri animum obstupescens dixisse fertur: à Calano potentiores hostes debellatos quam à se. Nam Alexander cum Poro, Taxilâ, Dario bellum gesserat, Calanus cum Labore & Morte.

Ergone tantum robur vanissimis hominibus fuerit in mortem, & Christiani Deo adjutore freti trepidant concedantque animis? Non est malum mors, sed malum est, mortis metus. Obsecro res ipsas examinemus, non umbras rerum. Si Seneca credimus, mors optimum naturæ inventum, malorumque omnium remedium est. Quid ergo ad extrema trepidamus? Excipiet nos magna & immortalis pax, voluptas æterna, luvicti esse possumus. Transeundum est. Ex ipsâ igitur longioris ævi desperatione sumendus est animus. Fiat virtus quod foret necessitas. Certè Christianus sapiens nihil facit invitus, necessitatem omniem effugit, quia vult quod ipsa coactura est. Ergo libenter faciamus, quod non possumus non facere: æquo animo expectemus nostri aut finem, aut potiùs initium. Sereno tempore est animo, qui mortem scit contemnere.

E

§. 7. Animus

Philipp. c. 3. vers. 23.

Deus hominem morbi cancellis sepiet?

Captivum esse Dei magnum quid est.

Job cap. 2. vers. 10.

Lib. 26. nat. hist. cap. 7. ane med.

Seneca epist. 77. Vitam nemo bene rexit qui mortem non contempsit.

Mors in omnes grassatur. Seneca epist. 77.

In morte timor mortis aliquid mali est.

Per. Mass. lib. 5. Ind. hist. mibi pag. 150.

Potentio. debellavit. quam Alexander.

Mortis metus malum est. Seneca Consol. ad Marciam c. 20. Epist. 6. nat. 99. juv.

§. 7. Animus ad Mortem praeptus.

Suidas mihi pag. 155. col. 1.

Zeno Citricus, ut Suidas memorat, schola exiens impiegit, digito pedis vulnerato. At ille vocari se ratus ad plures, terram in manu pulavit, hac voce adjecta: Venio, quid me vocas? Ita nonaginta annorum senex, nunquam aegrotus, decessit. Fames Zenoni amicissima fuit, nam ea se inedia frequenter confecerit, ut deficeret. Sed libenter sic aegrotabat Zeno, ne aegrotaret, & ut senectutem obtineret tranquillam atque a morbis immunem. Utrumque affectus est ex voto. Ne mitemur nos brevis aevi, & incertae valetudinis esse, nimirum inter mentas & pocula valetudinem ac vitam consumimus. Neque enim cenasse nos credimus, nisi venter ad omnem satietatem fartus tumeat ut tympanum. Ridiculi, inquit infani homines, quo vitam producere debemus, eo praescindimus. Sed hoc inde est, quia persuaderi nolumus, tantas esse vires abstinentiae ad extendendam aetatem. Sed quotidiana loquitur experientia, optimè dictum esse: Quantum adimes esca, tantum adjicies vita. Sed ad lineam.

Cur Zenoni fames amicissima.

Cur homines brevis aevi, & incertae sunt valetudinis.

Vide Leon. Lessii Hygia. vita. Sed ad lineam.

Greg. lib. 4. dial. c. 11.

Ursinus sacerdos (beato Gregorio teste) in morbo caelestibus visis recreatus, saepius exclamavit: Venio, venio: gratias ago. Cumque adstantibus, quos caelites videret, exposuisset, eisdem voces iteravit: Ecce venio, ecce venio. Inter quae verba abiit è vita.

Natura mater est, non nociva.

Promptus ad mortem animus in loquitur: Venio, ecce venio. Hic diu tricari velle, serum nimis est. Frustra reluctamur. Natura mater est, non nociva. Eequid naturam accusas, mi Theophraste, quasi minis homini quam bestis fayentem? magis certe huic quam illis voluit. Quid enim melius, citò pati quod non timeas amplius, quam diu timere quod tardè patiaris? Longum homini tormentum demit natura, cum vitam ei concedit brevem.

scilicet omnibus una Expectanda dies semper

Quid ergo cohortes? vita tibi eripitur? sed simul & mortis metus, & mala vitae plurima. In omni pane re, omnibus hic sensus est: male citò pati, pati quod flebeas, quam patientia tam diu timere, quam diu differre.

Lib. 8. ep. 17.

Parvulum differt, ait Plinius Secundus, patiaris adversa, an expectes: nisi quod tantum est dolendi modus, non est timendi: doleas enim quantum scias accidisse, timeas quantum possit accidere.

Christoph. hom. 3. in epist. ad Ph.

Ergo adis, o mors, habes me tuum stipendiarium: solvam quod debeo, quandoeunque Deo meo visum me debere. Ergo libens volens explebo numerum, reddatque tenebris: è quibus tamen ad lucem eamque immortalem me rediturum erequisim spero. Non mors malum est, sed post mortem poenas dare, hoc malum est.

Via nulla longior quam Morti.

§. 8. Mortem timent, qui non provident.

Es certa est: Nil aequè terret, quam inopia moriendi necessitas. Aspice, quemadmodum qui alieno imperio parent, subito iussi longum iter agere, solliciti ac tristes complicandis raptim sarcinulis inhiant: vide quam queruli & indignantes abeant, quod non maturius moniti: dum discedunt, saepe in tergum se vertunt, & nunc hoc nunc illud oblii murmurant. Atqui nulla via est longior quam Morti, nulla durior, nulla obscurior & incertior, nulla suspectior & latronibus infestior: quae ut cuncta cessarent, certè irremeabilis via est. Tanto igitur attentius providendum, ne quid obliviscamur, quoniam hinc digressis, non subsistere, nec divertere, multò minus reverti licet. Ire illò necesse est milites, ajebat dux Romanus, unde redire non est necesse. Unum hic remedium est, ut parati animo simus semper, & vocati respondere, & iussi obtemperare, composisque omnibus ad primum ducis imperium, iter illad

A ingredi. Heu! quam malè sibi consulunt, qui praeparationem ad iter hoc inter minimas curas habent, cuticulam curant, & ut sibi bene sit, cetera committunt aliae.

Smindyrides, perditissimus ille juvenis, jacere solitum est, se à viginti annis solem nec orientem nec occidentem vidisse: affiducè scilicet in lecto aut in mensa occupatus. Nescio an non illi similes reperias inter Christianos, quorum maximum negotium, mensa, lusitiorum. Nimirum, ita nos morti paramus, sic aeternitati pracludimus. His eveniet, quod Bruto in epistolis verè olim vaticinatus Cicero: Mihi crede, inquit, opprimemini, nisi provideritis: sic acciderit incautis omnibus qui futura non provident. In cunctis quidem rebus necessaria est providentia, in his tamen maximè, quae amplius quam semel fieri nequeunt: ubi cunctae pes lapsus fuerit, actum est: unus error multa trahit errorum milia. Haec ratio mortis est; unicus in ea error, infinitos trahet errores; hic semel trasse, aeternum est perisille. O cæci mortales! Eveniet vobis, quod his qui contra hostilis ferri aciem oculos claudunt, quasi periculum quod non vident, nec sensuri sint. Feriemini, moriemini, sentietis. An cæci autem, an videntes, id in vestra manu est. Recusatis ecce mortem cogitare, quam brevi & cogitare oportebit, & pati. Eius perperissio facilius sequeretur, si cogitatio praecessisset.

Smindyrides solem orientem nec occidentem vidit. Providentia necessaria est in his quae solum semel fieri possunt.

§. 9. Mortem timent, qui vitam negligunt. Neque hic res dubia est: Illi potissimum mori metuant, qui vivere nesciunt; quibus omnis felicitas est in corpore; quibus hoc unum sapit, bene comedere, bene bibere, bene dormire; qui caelum suum interpretantur nunquam extra voluptatem esse: homines certè obedientissimi, sed suo vana, non divina voluntati, quorum maximum est negotium, curiculum in bonâ pace curare, & indulgere genio, dum licet. De his verissimè dixit Gregorius: Desiderium caelestium nesciunt, qui cor in terrenis voluptatibus desigunt.

Christianus sapiens, cui non alia corporis, quam vilis mancipii cura, mortem non aliter quam digressum matutinum è nocturno quopiam inamæno & incommodo prorsus hospitio spectat. Quisquis es, posses vitae hujus exitum non timere, si alterius ingressum sperare posses; tuus hic timor inde oritur. Quavis enim formidati vulgò exitus multae tradantur causae, omnes tamen spe beatoris vitae propolita evanescent. Qui caelum serio aspirat, ad haec ludicra non trepidat. Huic tali homini labor, molestia, dolor, contemptus, ignominia, damnum, orbis, servitus, paupertas, senium, mors ipsa nihil aliud sunt nisi experientia schola, campus patientiae, gloriae palastra.

Mori metuant qui vivere nesciunt. Causae formidati exitus spe beatoris vitae evanescent.

§. 10. Tria morbi gravia. In omni ferè morbo gravia sunt, Mortis metus, Dolor corporis, Intermissio voluptatum. Quemadmodum verò calida frigidis, frigida calidis curantur, sic & illa suis curanda sunt antidotis. Videat hic aeger, ne erret, & aetum aestu mitiget. Adolescens fuit qui medicamentis egubat frigidis, hic tamen clam medicis, domesticorum suavitè, diebus non paucis jus bene pipetatum jejuno stomacho transmisit, & pectus balsamo inunxit, aliaque calidissima fomenta suo morbo admovit, & seipsum panè morti. Ergo Timorem mortis, amore curabimus, sed divino: modicum divini amoris omnem vanam formidationis fumum dispellit. Qui Christum amaverit, minus amabit vitam, Christumque sentiet redamantem.

Hoc non sit verbis: Marce, ut ameris, ama. Dolor corporis demulcendus est conscientiae tranquillare. Mens bene sibi conscia aegrum mitissime solatur: si quidem pura conscientia potens est pharmacum in omnes cruciatus. Illud etiam dolorem lenit, quod Gregorius suggerit his verbis: Mitigat vim doloris, confidens cruciatus.

Tria morbi gravia: Mortis metus, Dolor corporis, Intermissio voluptatum. Mens bene sibi conscia aegrum mitissime solatur: si quidem pura conscientia potens est pharmacum in omnes cruciatus.

Aeternitatis Prodromi Caput II.

derata equitas ferientis. Longè facilius dolores æger tolerabit, si altè in animum admiserit hoc unum: Justissimus Deus vult me hoc pati.

3. Inter-
missio vo-
luptatum.
At voluptatum Intermissio nihil affliget eum, qui voluptates cogitaverit aternas. Illa, quas relinquimus, vana, breves, & plerumque scædæ sunt, & lætissimè priusquam deserantur, ipsæ suos amatores deserunt: ea, quas patria pollicetur, immensæ, stabiles, aternæ sunt. Facile spernit voluptatem fluxam, qui sincerè sperat aternam.

§. 11. Morbus virtutum ludus.

In Psal. 31.
Morbus
virtutum
schola, &
vitiolorum
macellum.
Valuedo
virtutum
macellum
& schola
vitiolorum.
Bene pungeris, inquit Bernardus, si compungeris. Morbus, virtutum schola, vitiolorum quoddam veluti macellum dicitur. Quisquis ægrotus est, in hoc ludò discipulus est. Valetudo contra plurimis virtutum macellum est, & schola vitiolorum: dum valent, furunt; si malè valent, rectè agerent. Dum sani sunt, sexcentis negotiis intrancantur, Dei negotium in postremis habent. Quam multi casti sunt dum ægroti sunt: cum convalescunt, in pristinas libidinum sordes revolvuntur. Hi longè tutius ægrotarent, quibus tam periculosa & pestilens sanitas est. Hos ergo Deus in lectum compingit, ut sibi vacent, & rem salutis curent; vana vanis relinquunt, & cælum suspiciunt. *Infirmus gravis sobriam facit animam.* Ut ad calculum res redeat; Morbus multis quidem tædiis implicat corpus, sed multis explicat animum. Divini Pauli vox est: *Et licet is qui foris est noxius homo, corrumpitur; tamen is qui intus est, renaturatur de die in diem.* Hinc quamvis mala, quamvis pessima ægrotudo videatur, optima esse incipit, cum ægrotum sanctiorum efficit. Multi cum sentiunt penam, corrigunt culpam. Nusquam prius quam in sano corpore æger animus habitat.

§. 12. Morbus corporis, animi salus.

Petrus A.
pess.
Valuedo
miseria co-
mes inju-
cunda.
Orat. ad
cives.
Invalida valetudo hortatrix parsimonia, dehortatrix libidinum, & magistra est modestiæ. Tu pone sollicitudinem, quidquid corpori evenierit, salvus es, si modò valetudo animi sit bona. Enimverò plurimis ad animi valetudinem profuit ægrotudo corporis. Ille vir altus ex humili, ex aquis evectus ad sidera, calique claviger, cujus vel sola umbra molestias morbòque corporum pellebat, interrogatus aliquando, cur suam ipsè filiam gravi morbo pressam sineret, respondit: *Sic expedire ei.* Tu quid scis, an non & tibi sic expediat? Ille idem, de quo loquor, filiam mox ut tuto sanam fieri posse cognovit, & sanavit, & sanandis aliis habilem fecit. Et tu quoque facito, ut tua tibi secunda sit sanitas, fortasse sanabere. Denique quod tuum est, animum ante omnia cura, cumque cælesti medico curandum offer. De reliquo, si non quod optas, at profectò quod expedit, spera. Misera valetudo comes est quidem injucunda, sed fidelis, quæ te crebrò vellicet, iter signet, & conditionis tuæ admoneat. In periculis tutissimum est præsidium fidus monitor. Quod si morbus sine remedio sit, file & gaudere carcere ruinoso facilius ac citius egredieris. Optime dixit Gregorius Nazianzenus: *Animam morbo affectam, Deo propinquam.*

§. 13. Morbus aternitatis monitor.

Via ad
mortem
diversa.
Qantum hoc boni est, quòd mala vitæ præsentis, brevi gustu perennis admoneat supplicii? Æger itaque infinitas amaritudines declinare studeat, quando horis pauculis tam impatienter hæc amariuscula tolerat; doloribus non longis disecat evadere sempiternos, quibus nec pharmacopola, nec medicus, nec herba, nec dies criticus, neque mors ipsa medebitur; malorum hic omnium medicina. Via ad mortem diversa, unus omnium terminus est aternitas. Anaxagoras peregrè moriens, An in patriam referri

Tom. 1.

A veller, amicis interrogantibus, Nihil necesse est, inquit, & adiecit causam: *Undique enim ad inferos tantundem via est.* Hoc responsum non minùs convenit ad cælum adscensuris, quam cæluris ad inferos. O febrium felix incendium ac utile, quia breve! O inferorum rogi formidabiles, quia aterni!

Ex quibusdam malis remedia conflagrant, & sæpè parvus præsensque dolor, ut venturis ac gravibus occurreret admovuit, fuitque utilis qui molestus erat: ita morbus quicumque, quò magis intestat & torquet, eò magis aternitatis admovet, sive in deliciis, sive in flammis ducenda. Videant sani, atendant ægri quòd eant. Voluptas omnis, sed & omnis maror brevissimis clauduntur spatiis. Mortale est omne mortalium bonum; eodem hoc circo mala omnia coërentur.

*Carceres metasque nescit gloriosa aternitas;
Comparatum aternitati tempus omne perbreve est.*

Morbus
aeternitatis
est admo-
nitor.

§. 14. Morbus igitur oprandus.

Opranda sæpè est, inquam, corporis imbecillitas, quo maturus liber sis ac victor. Opravit hanc qui dixit: *Pro me autem nihil glorior, nisi in infirmitatibus.* 2. Cor. c. 12. *meis. Cum enim infirmior, tunc potens sum. Nam virtus in infirmitate perficitur.* Propter quòd placeo mihi in infirmitatibus. Ut in vaginà lacerà sæpè bonus gladius, sic in corpore imbecilli ac morbido tortis subinde animus lateret. Hoc robur est oprabile, quòd nec dies minuit, nec fortuna. Ægrotus non quidem idoneus est vestrandis oneribus, aut arvo fodendo, sed excercendæ patientiæ, sed erigendæ fiducia. Sic in navi robustior quisque remum agit, ac prudentior clavum regit. Vita quasi navis, rerum fluctibus & mundi pelago jactata, suos remos habet, est mundi suumque gubernaculum: si à vilioribus repulsus es officis, ad nobiliora convertere. Vera & generosa vis hominis in animo est. Corpus animi domus quam robusta, quam fragilis sit, nihil ad hospitem, paucorum præcipue dierum: si domus corruat, migrandi necessitas in aliud, idq; perpetuum, domicilium hinc exclusos transfert. *Virtus in infirmitate perficitur.* Et quamvis morbus videatur deterrimus, oprabile tamen hoc malum est, quòd mali remedium sit majoris. Plurimorum sanè valetudo tunc est prosperissima, cum maximè adversa.

Vita navis
fluctibus &
mundi pelago
jactata, suos
remos habet,
est mundi
suumque
gubernaculum:

Morbus est
oprabile
quòd mali
remedium sit
majoris.

§. 15. In morbo quid legendum.

Zeno Demii filius, quem proximè nominavi, cum oraculum consulisset, quâ ratione optimam vitam duceret, responsum ei ferunt: Si mortuus color fieret. Vel, Si mortuorum consuetudine uteretur, hoc est, ut Suidas explicat, si veterum scripta legeret. Cum libris habitare, est inter mortuos degere. At qui hæc cum mortuis consuetudo, vita optima. Sed sicut Ægrotis ægrotis plena macella aut penora, sic & plenas iis bibliotecas aperire, & grandia obtrudere volumina infania est: jusculum illis aut olusculum quandoque satis est in lautissimam cœnam, sic & libellus unus alterve in aliquot menses. Subinde legendum aliquid est, etiam infania est: ægrotis, si morbus aut dolor id ferat: sed legendum iis sicut comedendum. Quòd comedunt, non statim glutiant, sed prius mandant, & cibum panè in ore, velut stomacho primo, concoquant: sic etiam quòd legunt, non oscitanter transiliant, sed unam alteramve sententiam expendant, & velut digerant. Aliter legere, est negligere. Sed ut ægrotis librorum, quos lecturi, delectus sit, syllabum subijcio brevissimum.

Suidas mihi
Cum libris
habitare, est
inter mortuos
degere. At qui
hæc cum
mortuis
consuetudo,
vita optima.
Sed sicut
Ægrotis
ægrotis plena
macella aut
penora, sic &
plenas iis
bibliotecas
aperire, &
grandia
obtrudere
volumina
infania est:

E Latinis.

- Robertus Bellarminus de Arte bene moriendi.
- Aut de Gemitu Columbæ.
- Aut de Aternâ felicitate Sanctorum.
- P. Stephani Bineti Schola & Recreatio ægrotorum.
- P. Antonii Balinghemii solatium afflictorum.

E 2

E Ger

E. Germanicis.

Academia Ægrotorum Neoburgi Anno 1625. edita.

Liber de Imitatione Christi, omnium pænè linguarum, omnibus utilis.

Ex horum librorum aliquo æger velut apis libare poterit quæ solentur, quæ erigant, quæ doceant pati. Si morbus aut vitæ ratio alios libros respuat, hæc ægroti unicus sit, JESVS CHRISTUS crucifixus. Hunc ille librum assidue legat, tot in eo reperitur solatia, quot verba, quot vulnera.

§. 16. In morbo semper orandus.

ITA ajo: Semper orandum in morbo. Neque hoc difficile morbo, si velit. Aut enim lingua (si ea tam potens) ad Deum divòsque fundendæ preces: aut, si lingua torpeat, vel vocem dolor intercludat, animus ad Deum attollendus supplex & obsecrans, quieto corpore: nisi quod ardentiores subinde gemitus tam secreta cum Deo colloquia rectè distinguunt. Sed is sæpè morbus est, qui non solum vocem impediatur, sed & animum deprimat, jubetque sibi pænè soli attendere: atque tunc patientia & tolerantia dolorum pro precibus offerenda sunt Deo. Gratum illi sacrificium est Dolor, cui jungitur Patientia. Benè precatur, qui benè patitur. Neque orare tantum, sed & exorare Deum credendus est is, qui ad illum legatos mittit tam disertos DOLOREM & PATIENTIAM. At sit ægrotus, cujus vocem quandoquæ suppressat, & animum frangat, & patientiam vincat dolor, etiamnum tamen modus est quo oret. Circumspiciat saltem, videbit assidentes, adstantes paratos juvare, promptos succurrere. Quàm facile tunc ægro unam alteramve voculam mittere: Quæso te, mi amice, mi frater, linguam meam dolor hebetat, tuam tu mihi commoda, & has preces percurre, hos & hos psalmos recita, hoc aut illud è libello prælege. Quis tam durus sit, qui hanc operam neget decumbenti? Ergo, cum æger suis ipse verbis precari non poterit, precetur alienis. Ergo & repeto: In morbo orandum semper. Nunquam Deum importunè adire possumus.

§. 17. In doloribus, & aliis per diem quid cogitandum, quid agendum.

HOMO Deo fretus, tametsi ærumnis pressus, doloribus plenus non malè discribit: Dum spiro, spero, & semper meliora, quò mea scilicet fini propiora cerno. De dolore optimè philosophatus Seneca: Nemo, inquit, potest valde dolere. & sic. Sic nos amatissima nostri natura disposuit, ut dolorem aut tolerabilem, aut brevem Notum illud saceret. Nam summi doloris intentio invenit finem. Hoc itaque solatium vasti doloris est, quòd necesse est desinas illum sentire, si nimis senseris. illud autem est, quòd imperitos in vexatione corporis malè habet. Non assueverunt solo animo esse contenti, nimis multum negotii eis cum corpore est. Quocirca, mi ægrote, assuesce paullatim animum à corpore deducere, & multum cum meliore ac divinà tui parte versari; cum corpore, parte fragili & querulà, non plus quàm necesse est. Et quia ratio tam assiduus dolor est, ut non subinde intermitteret, subinde etiam remittat, ideo non statim omne animi exercitium omittendum censet, cum in morbo cubas, cum dolores sentis. Ante omnia, vide, ut si ullo modo possis, preces matutinae, & aliquod conscientia examen vesperi suum habeant progressum: si vox langueat, oret animum. Rei divina interesse non potes, & Deum panis albedine velatum cernere? in lectulo tuo tempus tibi destina, quo Deum animo præsentem aspicias. Noctem verò & somnum nunquam ordire, quin prius conscientiam per nota quinque capita discussis. Interdum, cum nullus dolor, aut remissior est, primum libellum cape, unam alteramve

Dolor cum patientia gratum est Deo sacrificium.

Epist. 78. ante mod.

Notum illud saceret: Si longus, levis est; si gravis ille, brevis.

Nox & somnus numquam ordiendus sine conscientia examine.

A periodum perlege, & lecta expende. Quotidie, unam saltem horulam tibi selige, quam ordiaris orando, & labentem illam piis gemitibus aut jaculatoriis precationibus distinguas, eandemque orando finias. Sic horam integram orasse censeberis in celo. Si nec hoc potes (quod vix ullus dolor coget non posse) saltem mediam tibi horulam defini, quæ aliquoties ad Deum mentem erigas, & per intervalla celum suspices; hoc enim dolorem (quemcumque tandem) & mitigabit & minuet.

Ad omnium precum tuarum principium & finem, Principia divina voluntate totum & ad omnia paratum conprecum secura. Hæc omnia tam non difficilia sunt, ut ea vel moribundus præstet, ne dum is qui in dolore est non adeo sævo. Quod si horum omnino nihil possis, aut rectius, nihil velis, saltem unicà illà horà, eum quem patris dolorem, fer patientius. Noli, obsecro, mala tua facere tibi ipsi graviora, & te querelis onerare: levis dolor est, si nihil illi opinio adjecerit. Contra, si exhortari te cœperis, ac dicere: Nihil est, aut certè exiguum est, dremus, jam desinet: levem illum, dum putas, facies. Omnia ex opinione suspensa sunt; ad opinionem etiam dolemus. Tam miser est quisque quàm se esse credit.

§. 18. Aliter sani, aliter sentimus ægri.

LACIDES philosophus, cum plurima rei domesticae amississet: Nos, inquit, aliter in scholis disputamus, aliter domi vivimus: ita sani solatiorum copiam ægris suggerunt; ubinam est æger ille qui seipsum fati soletur? Nimirum, tu si hic sis, aliter sentias. Ah, quàm vitrea est virtus nostra, levi collisu frangitur! Ænei nobis videmur, cum sani sumus: dicta fundimus speciosissima, & dolores pænè provocamus: cum adsum, fugimus, cadimus, jacemus ante illum cum hoste congressum. Sumus homines, inquit, & moribunda corpulcula vim doloris ferre non valent. Humana corpora non negem fragilia, sed non usque adeo, quin ad tolerantiam omnis adversi fati virtum habitura sint, nisi multò major infirmitas esset animorum. Hæc nostra mollities est, quæ virtutis innumeros desertores facit, dum omne difficile tamquam intolerabile respuitur. Virtus perit, si tollatur ejus materia, difficultas.

§. 19. In omni ægritudine, pia ad Deum suspiria.

DOMINE, fortitudo mea, & robur meum, & refugium meum in die tribulationis. Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat. Pater mi, probetur servus tuus usque ad finem; ne desinas ab homine iniquitatis. Bonum mihi, quia humiliasti me, ut discam justificationes tuas. Placeo mihi in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor, tunc potens sum.

Nunc Domine, secundum voluntatem tuam fac mecum, & præcipe in pace recipi spiritum meum.

O JESV & MARIA, amor meus, finite me pro amore vestri, & pati & mori: non sim meus amplius, sed vester T O R V S.

Sic orabat bonæ memoriæ * Alphonſus Rodriqueſius. Qui obiit anno 1617. episcopus nocte Sanctorum omnium, dum ultima hæc verba pronuntiaret: Ab, JESV, annum vitæ 87. complevit.

§. 20. Ægroti quedam vitia.

- I. Libenter audire curiosa, nova, nugatoria.
II. Non libenter audire mortis monita.
III. Conqueri de his qui sui curam gerunt.
IV. Cibos ut malè paratos non probare, rejicere.
V. Lectum ut malè stratum exprobrare.
VI. Credere non satis se curari, ideo murmurare & indignari.

VII. Rariùs

VII. Rariùs de Deo & divinis cogitare & loqui.

VIII. Non in omnibus Resignatum; seu divina voluntati subiectum esse.

IX. Quædam censere intolerabilia, nec omnia Christianâ patientiâ conçoquere.

Et quæso, quid ad te, mi æger, quid in Gallia, Belgio, Italia aut Hispaniâ fiat? Tu potiùs quære, quid fiat in celo, quid inter Divos, quid rerum agatur apud inferos. Hoc tu quære, quidquid demum alii inter se sciscitentur.

Matt. c. 8. vsf. 12.

Senes, qui bus, de morte loquentes, mors fuit, non sunt imitandi.

Seneca Con. sol. ad Pol. c. 23. 29. & 30.

Quis iniquus, Avidus, Ingratus, Et stultus.

Ad mortem destinatur, qui ad vitam editur.

Nefas est contra Deum queri.

Morbis gravior assiduam vult patientiam.

A cile sit, quidquid difficile censeatur. Morbi condimenta sunt, crebri ad eam gemitus, malorum à Sanctis omnibus toleratorum memoria, iterata & jaculatoriæ precatiuncula, quibus modò sanctissimæ Trinitati, modò soli Christo; nunc beatissimæ Virgini Mariæ, nunc aliis Divis supplicandum pro constanti patientiâ, & felici ex hac vitâ transitu.

Tertia. Circa alios homines.

M Edicis tam corporis, quàm animi parendum integre. Ad ægrotum reviventibus, patientiæ, & animi bene compositi specimen præbendum. Et licet morbus affligat, multa turbent, quædam displiceant, plurima non sapiant, aliqua ad nutum non fiant, nunquam tamen murmurandum: sed omnia molesta, spe præmii condienda; dicta factaque omnia submissione & patientiâ commendanda.

Omnia molesta spe præmii cõdienda.

§. 22. Ægroti sitis qui curanda.

Ægrotorum plerique cruciantur siti, præsertim febrientes: nos illis fontes monstrabimus, unde hauriant pro libitu.

Latro plurimorum cæde nobilis, in Aultriâ inferiore in rotam actus est, cruribus solùm contractis, producendæ morti in gravius reo supplicium, & restatius ceteris exemplum. Sed vitium se præstitit hic reus, & religiosissimus Christi, pænis esse cepit in tam diris suppliciis: nam quidquid dixit, patientiam spiravit & prænitentiam. Assiduis vocibus Deo supplicare, scelerum veniam orare, patronos cæcites implorare; imò & concionatorem agere, atque à flagitiis adstantes dehortari instituit. Jamque dies in vesperam ibat, cum numerosus populus affluere: aderant etiam, suâ opinione solatores tam gravia patientis, re ipsa tam generosæ patientiæ spectatores. Nam ille in pœnas suas pronus, ut vitam quæreret meliorem, spe futurorum dolorem mitescere jubebat præsentem: sed & gratias Deo agebat, qui dum irasceret, clementiæ meminisset, & sic castigaret ut parceret. In illo tamen tam lento tormento, quod ultra triduum putabatur duraturum, alterutrum orabat, vel naturitatem obitus ad finiendos dolorum furores, vel imbris opportunitatem ad mitigandos saltem æstus & sitim. Utrumque auxilium adfuisse observatum est. Nam sub occasum solis copiosa defluxit pluvia, & ipse paulò post pœnâ simul & vitâ defunctus est.

Anno 1590. Latro in diris suppliciis religiosissimus esse cepit.

En, mi Christiane, tuam hinc rotam habes, sed longè molliorem, tuo tu lectulo, velut rotæ, implexus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premat. Quare ut opportunus in te imber desinat, in Golgothâ monte lectulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in quâ pendet Servator Orbis, è cuius toto corpore cruenti depluunt imbres. Hic bibe, hic reficere, hic saturare: tanto futurus sanior, quanto hic biberis intemperantiùs.

§. 23. Ægroti sudarium.

Chrotildis Regina Francorum, uti Gregorius Turonicus refert, ab Amalarico conjugè crudeliter habita, Regi Childeberto fratri candidum linteum misit suo sanguine infectum, quod loco litterarum esset, & hoc quasi fratri diceret: Videlicet hæc Childeberte, & pateris? cernisne quid foror patiat, & connives? non vindicas, non defendis?

Lib. 3. hist. Franc. c. 10.

En, ægrote, Christus sudarium tibi quoque mittit, & ægrote quidem duplex; alterum ad Oliviferos colles, cruore suo liberalissimè pinxit, in altero faciem suam sudore, spuris, sanguine, lacrymis, plagis deformatam impressit, dum sub cruce in Golgothæum montem duceretur. Hoc geminum tibi sudarium mittit, Christus, qui utrumque suo ipse sanguine purpuravit, & hæc quasi

E 3

verba

§. 21. Tres theses omnibus viribus, ægroti propugnanda.

Prima. Circa Deum.

Nefas contra Deum, optimum parentem, quidquam queri, quasi morbum aut nimis molestum aut intemptivum immiserit. Cum Jobo potiùs dicendum: Sicut Domino placuit, ita factum est: Sit nomen Domini benedictum. Et cum piâ turbâ succlamandum: Bene omnia fecit. Sive enim vulneret, sive sanet Deus, semper benignissimi patris erga nos curam gerit, & adfectum.

Secunda. Circa ipsum ægrotum.

Morbis gravior, non longas aut assiduas vult preces, sed longam & assiduam patientiam, quâ factam.

Tom. I.

verba inscripti: Hunc mihi sudorem, o mortales, scelera vestra expresserunt: videtis ista, & vitam priorem improbam non definitis? Utinam nos Childeberti nunc simus, & in nostram ipsi vindictam animemur. Certè patientem Christum nemo luger verius, quàm qui ea, ob quæ passus est Christus, odisse incipit.

§. 24. Agroti lectulus.

Ælia. lib. 9. var. hist. c. 24. Smindyridis mollitie vite infamis juvenis quis lectulus.

VRit agrotum lectulus, etiam supra Sardanapali plumam, supra Smindyridis rosam fit mollis. Smindyridem Sybaritam nemo non novit mollitie vitæ infamem juvenem, quem cum mollissimæ plumæ inclementius fodicarent, experiri voluit, mollissime indormiret solutis rosarum foliis. Sed hic etiam odoratissimus juxta & mollissimus torus, rigidus nimium erat & asper in tenerimum latulculum. Nam bonus juvenis questus, per proximam priorem noctem adeo dura sibi fuisse lectisternia, ut etiam cicatriculas pustulasque, intractabilis strati argumenta possit monstrare.

Laurentius martyr pro lectulo craticulam habuit.

De quo vide Anton. Galonum de martyribus, c. 1. mihi pag. 21.

Ager tamen cubet in culcitris quæ vel pilum leporinum, vel plumas perdicum habeant, tamen rigidum dicitur accubitum. Venia illi danda est; dolores hanc querelam extrudunt. Sed alios lectulos monstramus longè duriore. Laurentius Martyr candentem pro lectulo craticulam habuit, post illum Vincentius Martyr, & alii complures hoc ipso repositi sunt lecto, heu nimium quantum asperis; eum tamen non persuasit esse tolerabilem.

Supplicium olim de Christianis horribilissimum sumebant Perfæ, quod scaphismus dicebatur. Nam Christianus excarnificandus geminis scaphis, velut cista oblonga & arcta supinus includebatur, capite solum, manibus ac pedibus existantibus. Pro cibo mel & lac vel invito infundebatur, prorrahenda vitæ & augendis cruciatibus immanissimis. Nam interdum ardentissimo soli opponebatur inclusus, oculi videlicet ducebantur, caput insuper, manus, pedesque melle ac lacte perungebantur, hinc culicum ac muscarum ingentia examina partes illas velut atro panno tegebant; potus autem ingestus vitam quidem servabat, quia verò facile perfluebat, sedam in ipsa cista putredinem, & inde vermes generabat. Ita hominem in hoc lectulo jacentem foris crabraones & vespæ, intrus lumbrici & vermes miserimè laniabant. Hinc fiebat, ut cum mortui corpus aperiretur, foedè à vermibus erosum inveniretur. Atque hoc inauditum tormentum ad quindecim, ad septemdecim, ad plures etiam dies producebatur inter immanissimos Martyris dolores. Hunc mihi lectulum, mi æger, hoc Martyrum cubile heu miserabile, & cruciatibus pleurissimum considera. O quam suaves sunt dolores tui ad istos, quam mollis est tuus lectulus ad istum, quam nihil est morbus tuus ad hæc tormenta? Sile igitur, & patientiam persevera. Qui socius est crucis, locius erit & paradisi. Et optime dixit beatus Salvianus: *Mihi genus quoddam sanitatis esse videtur; hominem interdum non esse sanum.*

Socius crucis qui est, socius erit & paradisi. Epist. 5.

§. 25. Agroti delicia, Christi Hortus.

Ioan. c. 18. v. 1. Mat. c. 26. v. 37. Marc. c. 14. v. 23. Luc. c. 22. v. 42.

Hæc cum dixisset Iesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat Hortus, in quem introivit ipse & discipuli eius. In hunc Hortum, mi ægrote, omnes Cælites te invitant: hic audies mira, videbis mirrissima. In hoc Horto ipsa cepit Læritia tristiari. Tristis est, ait, anima mea usque ad mortem: Sustinete hic & vigilate mecum. Permite, obsecro, mi æger, ad te quoque spectare hæc verba; Sustine hic & vigila paulisper cum tuo Domino. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Atque jam orantem audi: *Pater mi, si possibile est, transseat à me calix iste: verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.* Paulò post hoc ipsum repetens: *Pater, inquit, si vis transfer calicem istum à me, verumtamen non mea*

voluntas, sed tua fiat. Sed & tertium eandem precationem ingeminat: *Pater mi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua.* In supremis his angustiis, nemo unus hominum est, o Christe, qui dolorem tuum vel minimum refocillet, nullus qui vicem tuam participet, qui mœrorem tuum verbulo soletur. Etiam amicissimi deserunt, ipsi etiam discipuli lingua quam animo meliores destitunt, paulò antè vinciri tecum & mori parati, jam stertunt, brevi & fugam circumspicunturi. Solus, o Christe vigilas, solus precaris, sudas, & laboras. O felicem te, Hortule à Domino tuo purpurate, & sanguinis notis velut rosis stellate; tu arcanas illas voces atque gemitus, tu suspiria lacrymis distincta, tu preces singultibus interruptas audivisti, conscius mœrore, qui Christum; soporis, qui socios oppræsserat. Garrant alii Adonidis aut Alcinoi hortos; nugæ sunt, & mera dumeta ad te comparati: Elysi campi, elysii non sunt præ tuâ signitate. Non errem, si te feliciorum primo illo paradysum dixerim. Et quis me transferat, ut olim Adamum, in nova hæc & beata tempe? Sed & o felicem te terram, quæ Domini tui cruorem combibisti, nunquam tam pretioso rore irrigata. Quis mihi det ut sexcentis oculis fatigem locum quem Servatoris vestigia prefferunt, genua contingunt, cui sese os, oculi appræsserunt. Sed o terra, an non erubuit te premi tam sacro pondere, te aspergi tam nobili liquore? imò certè rubere cœpisti, nimio nimis pretioso purpurascens, postquam rubentem tibi fillam novus hic hortulanus irroravit. Ab hoc hortulano discat precari æger: in hoc Horto flores legere, est actus patientiæ varios conjungere. Sed hoc jam explicatius docebimus, ad istius Horti lectulum.

§. 26. Christi inter Olivæ lectulus.

Ægrotum vix quidquam efficacius soletur quàm ille Christi in Olivifero viroto lectulus, sed heu rigidus nimis & plenissimus dolorum. Videte & attendite. Vix hortum Christus ingreditur, & mox pavere, pallere, angere, gemere; tristitiam aperire, tædium non diffiteri, angore vultu prodere, vigiliarum & precum societatem poscere, à sociis abire & redire sapius, quietem tamen aut solamen nulpam reperire. Et en, ut avellatur à suis, procumbat in genua, terræ faciem allidat, irarum Patrem exoret, verba suspiriis distinguat, precationem perseveret, imminentem sibi mortem averti postulet, non tamen suæ potius quàm summæ voluntati resistere flagitet, preces eandem ter repetat, ad suos ter revisat, toties le terræ alternat, cruentum denique liquorem membris omnibus manantem exprimat, in hoc rigido terræ lectulo. O spectaculum hominibus, & vel ipsis Angelis luctuosum! Et factus est sudor ejus, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram. Ita Christus toto plorabat corpore: undique prorumpbant lacrymæ, & quidem sanguineæ. Ita nimirum amor divinus festinabat in nostram salutem, ut illi tarda nimis visa sint vincula, columna & flagra cunctari, morari vepres & clavi, crux ipsa nimium differri videbatur. Sic Deus dilexit mundum. O amorem immensum, cui explendo mors una satis non fuit, qui ante mortem vitam ipsam mori cogit, ita quidem ut nostri amantissimus Iesus membratim interire, guttatim contabescere, & per lenta sanguinis stillicidia diversis viis animam abire voluerit: & tamen plus diligebat ille quàm perferebat, plus perfere cupiebat, quàm per humanam naturam valebat. Mors, illi pœnarum ejus levisima videbatur; nec ei sufficiebat, si semel tantum moreretur in Golgothæ cœmeterio, nisi prius fuisset etiam mortuus in Gethsemani viridario: parum ei erat si inter latrones expiraret medius, nisi & ante sudore sanguineo sic fumarer, ut jam flagellatus videri potuisset. O Christe! nondum hic ullus est de Brutorum gente Romanus carnifex; nondum

In Christi horro flores legere, est actus patientiæ varios conjungere.

Christi lectulus in Olivifero viroto quis.

Luc. c. 22. Christus toto plorabat corpore.

Ioan. c. 3. Sic Deus dilexit mundum.

16. una satis non fuit, qui ante mortem vitam ipsam mori cogit, ita quidem ut nostri amantissimus Iesus membratim interire, guttatim contabescere, & per lenta sanguinis stillicidia diversis viis animam abire voluerit: & tamen plus diligebat ille quàm perferebat, plus perfere cupiebat, quàm per humanam naturam valebat.

Et ei parum erat inter latrones expirare.

nondum hamata te flagella lacerant; nondum aculeati sentes divinum verticem perfodiunt; nondum prægrandes clavi manus pedesque configunt; & tamen jam nunc tam uberes cruoris fonticuli fluunt. Quid cras fiet, cum totum corpus unus erit livor, vulnus unum? nimirum hodie rivuli currunt, cras dabis cruori maria: atque hic lætulus inter Olyas cespite stratus, mollis videri potest, præ illo crucis rigidissimo.

In alteritro horum te ipsum, mi ægrote, colloca, & mox omnes dolores tuos senties miterere. Longè suavius tuos perferes, si tui Domini cruciatus æstimaveris.

§. 27. Mater Domini, ad ægrotum revivens, his eum compellat:

ERigere, & surge, ambulandum est. Er, nisi possis alter, in hac læticulâ tuâ ab angelis tutelariis deferri te curabo ad montem, in quo mundi medicus habitat, qui pharmaca non è pharmacopolio emit, sed è corpore suo promittit, imò corpus suum porrigit in pharmacum, & sanguinem suum propinat in medelam omnium non tantum morborum, sed & mortis. In Golgotham ergo deferri vis? En, delatus jam es, quia deferri voluisti. Hic mihi solos præbe oculos: nullum aliud membrum à te postulo in opus, nullum laborem impero: solum hic videre, laborare est. Attolle igitur oculos, & en oculos tui Creatoris sanguine & lacrymis plenos; in morte natantes. Sed & ceteras capitis partes vide. Nares fetore, os felle & aceto, aures ludibrio, vertex vepreto cruciatur. Vultum jam dignoscere difficile est, per hoc palloris, cruoris, livoris velum. Cetera membra omnia numerata, vulnus unum reperies. Nihil hic sanum, nihil dolore liberum.

At tu, mi cliens, dolores sentis? Hic meus filius majores. Angeris? Filius meus magis. Parum solatii habes? Minus iste. Multum pateris? Plus iste. Non adeò multum tibi videris peccasse: Nihil iste: & tamen quidquid peccatis omnium debebatur, unus iste & solus excepit. Vide caput, brachia, pedes; vide totum corpus: nullum membrum, pars nulla cruciatiis vacat. Non tantum manus pedesque clavorum tormenta sentiunt, sui sunt & auribus, & lingua, & oculis clavi. Nec quidquam in eo designare est, cui non suum sit tormentum. Vide ergo, fili mi, filium meum, & ipsius doloribus tuos mitiga. Cruciatu tui guttulas, cum hoc tormentum Oceano misce. Ita dolores tui plus habebunt præmii, minus tormenti.

§. 28. Humana voluntatis cum divina consensu, & conspiratio.

VTi sanis, ægrotis, moribundis nihil est factu facilius, ita nil omnino utilius, quàm, *Velle quod vult Deus, nil utilius.* Hoc dies noctesque, hoc mane, meride, vesperi, hoc horis omnibus, hoc assidue, hoc sanis & ægrotis, hoc nemini non inculcandum. Epictetus solâ præceptrice naturâ sapientissimus hac in re magister effectus: *Melius, inquit, illud judico quod Deus vult, quàm quod ego. Adhero illi ut minister & pedisequus: cum illo desidero, cum illo exopto: denique quod ille vult, idem & ipse volo.* Atque ut modum ostendat, quo in rebus humanis omnibus voluntas divina est sequenda, istud insuper addens: *Semper, inquit, illud potius volo quod fit.* Quidquid enim fit (peccatum excipimus) divina voluntate fieri certum est. Hoc ergo fieri potius velimus quod fit, quidquid denique nobis ipsis vel aliis quibuscumque fiat. Eâ de causâ hic ipse sapientissimus philosophus quemlibet monens: *Ne postules, inquit, ea que sunt, arbitrari tuo fieri. Sed, si sapias, ita fieri quæque velis, ut sunt.* Necessitati qui probè se accommodat, sapit; estque rerum divinarum conscius.

Hoc ipsum de humanâ voluntate ad divinam conformandâ longè confirmatius docens Epictetus: *Mihi*

A quidem, inquit, optabile est à morte invadi, nullâ aliâ re nisi voluntate mea curanda occupatum, ut perturbatio vacuus, & citra impedimentum dicere possim Deo: *Nunquid præcepta tua violavi? Nunquid ad alia sum abasus facultatibus quas mihi dedisti? num sensibus? num te unquam inculavi? num gubernationem tuam reprehendi? Ægrotavi, quia voluisti. Ægrotarunt & ceteri, sed ego volens. Pauper fui te volente, sed latus. Non imperavi, quia tu voluisti. Nunquam appetivi imperium. Nunquid me unquam hac de causâ tristiore videristi? Nunquid unquam vultu minus hilari te accessi? Paratus, si quid mandes, si quid imperes. Vis me nunc ludorum celebratâ habere? Aheo. Gratiam quam possim maximam habeo, quod me dignatus es ad ludos tuos admittere, & ad spectanda opera tua, & ad ministracionem tuam intelligendam. Hac me cogitantem, hæc scribentem, hæc legentem occupet mors.*

B Superi! quàm hoc Christianè, quàm hoc sapienter, quàm divine! Quid agimus, Christiani, aut quæ frons nostra, si ad hæc talia non erubescimus? Bruta sumus pecora, imò saxa sumus & durissima cautes, si sensus nobis non redeat ad luculentissimam hanc Naturæ informatiorem. Sed audiant divina voluntati rebelles, audiant & respondeant Epicteto æquilima postulant: *Ostendite mihi aliquem, inquit, qui ægrotet, & beatus sit. Lib. 2. dist. qui & in periculo sit, & beatus: qui & moriatur, & sit beatus. scri. c. 19. tus: Animum ostendat aliquid vestrum hominis, qui idem post med. cum Deo sentire velit, posthac nec Deum nec homines culpaturus, qui nulla re frustretur, qui nullo casu ledatur, qui non irascatur, qui invidiosus nemini, qui non emuletur: qui (quid enim ambagibus est opus?) ex homine Deus fieri desideret. Certè fieri licet hac voluntatum conjunctione. Quocirca ægrotus cum eodem Epicteto sapere non recuset, dicatque: Duc me, ô Deus, & tu voluntas divina, eò quod sum à vobis destinatus. Sequar enim alacriter. Quod si nolueris, & improbus ero, & nihilominus sequar coactus. Ergo, si Deo ita visum fuerit, ita fiat.*

C Aut igitur velimus in rebus omnibus, in morbo etiam & morte, quod vult Deus, aut fateamur, nos datâ operâ quod bonum & rectum est, averfari & **NOLLE**. **Malus esse vult, qui studio recusat esse bonus.**

§. 29. Desperationi occurrendum.

Nihil desperatione periculosius, nihil pejus salutis Desperatio hostis invenit. Cetera enim suis cuncta remediis leniuntur, hoc malorum maximum atque ultimum, ubi abeuntem animam oppresserit, nullus jam remedio locus est. Huic ergo cum temper, tum in fine vehementius obstitendum est, quod & tunc urgere acrius solet, & nihil jam est reliqui quo salutis consilia cunctando rejicias. **Extremæ horæ negligentia prorsus irreparabilis** est: non resurget, qui hic lethaliter ceciderit. Ergo vel horæ extremæ ex-
Negligentiâ vel horæ extremæ irreparabilis est. **Extremæ horæ negligentia prorsus irreparabilis** est: non resurget, qui hic lethaliter ceciderit. Ergo vel horæ extremæ ex-
Ex homolog. ne longâ est opus; Peniteat te errasse, & perorasti. Dic ex animo, **Peccavi, Deus, tibi propitiâ.** Emendationem sponde, & veniam impetrafi. Nullum tam magnum est hominis peccatum, quin multò major sit Dei misericordia. Hanc spera, spes non confundit. **Misericordia Dei major omni peccato.** **minis universis, & miserationes ejus super omnia opera ejus.** Rom. 6. 5. **Ipsium Dominum audi: Nunquid abbreviata, inquit, & v. 5. parvula facta est manus mea, ut non possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum?** **Est in me virtus ad liberandum?** **Est in me virtus ad liberandum?** **Est in me virtus ad liberandum?**

Sed nos frequenter omni ex parte fallimur: in peccato fervidi, post peccatum gelidi, peccando quidem exultamus, memorando peccata desperamus. Multi peccatores spe veniæ peccant, cum peccaverint, veniam desperant multi veniam de-
Utrumque malè, sed hoc alterum multò pessimè. Ergo infaustam peccatorum sarcinam quàm primùm abjice, sperant.

est qui exoratus ab humeris illam tuis transferat, qui graviora jam transtulit: cui nil grave, nil difficile est. Tantum ne differas. Et quamvis pigra dilatio excusatione careat, laude tamen non caret vel sera emendatio. Satius est sero quam nunquam respicere. Ergo animo praesenti utere, & respira; pauca lacrymula inferorum incendium extinguunt. Cor contritum & humiliatum Deus non respiciet.

§. 30. Spes vite melioris miseras mitigat.

Seneca ad Marciam conso. c. 17. & 25.

Um Seneca ex te quero, mi aeger, Quid miraris miseras tuas? Ad hoc genitus es, ut perderes, ut perires, ut sperares, metueres, alios teque inquietares, mortem & timeres & optares, & quod est pessimum, nunquam scires, cujus esses status, nec unquam in eodem statu durares. Praeter hoc quod omne futurum incertum est, & ad deteriora certius: facilius ad superos iter est, animis cito ab humana conversatione dimissis, sic enim minus fecis ponderisque trahunt. Nempe leviores ad originem suam revolant, si liberentur antequam altiis terrena concipiant. Nec unquam magnis ingeniis chara in corpore mora est. Exire atque erumpere gestiunt: aegre has angustias ferunt, vagi per omne sublime, & ex alto affluenti humana despiciere. Inde est quod Plato clamat: Sapientis animus totum in mortem, prominere; hoc velle, hoc meditari, hac cupidine ferri, exteriora tendentem. Et quam illud clare Plato de meliore vita? Mhi videtur, inquit, vir qui revera vitam in studio sapientiae posuerit, cum fiducia moriturus, plenus bonae spei, quod magna ibi premia consequetur, si obierit. Hoc praeter viderit in tepebris, tu in sole id non videas? Quid ergo, mi aeger, res terrae te turbant? brevis aelum habitabis. Illuc aspira, & quidquid miseriarum sentis, minus senties.

§. 31. Spes vera vite beatissima.

2. Tim. c. 1. v. 12. Eccli. c. 34. v. 16. usque ad 21.

Timor Domini dat vitam & benedictionem.

Psal. 4. v. 9.

Pf. 60. v. 5.

Pf. 70. v. 5.

Pf. 61. v. 9.

Psal. 118. v. 50.

Hier. c. 17. v. 17.

Idem c. 31. v. 16.

Tob. c. 13. vers. 15. & 17. v. 12.

Poetas aut philosophos tibi hic non ingero: res seria est. Ex ipso divini eloquii fonte propinabo tibi purissima fluenta. Ergo merorem mitte, speque certa die cum Doctore orbis: Scio cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem. Quid repidas curae spei homo? Siracidem etiam audi: Qui timet Dominum, nihil trepidabit, & non pavebit: quoniam ipse est spes eius. Timentis Dominum, beata est anima eius. Ad quem respicit, & quis est fortitudo eius? Oculi Domini super timentes eum, protector potentiae, firmamentum virtutis, regimen ardoris, & umbraculum meridiani, deprecatio offensionis, & adiutorium casus, exaltans animum & illuminans oculos, dans sanitatem & vitam & benedictionem. Regius vates quam hic fortis, quam intrepidus, etiam funus suum prospiciens: In pace, inquit, in idipsum dormiam & requiescam, quoniam tu Domine singulariter in spe constitisti me. Quanam illa? alibi exprimit: Quia factus es spes mea, turris fortitudinis a facie inimici: inhabitabo in tabernaculo tuo in saecula: protegar in velamento alarum tuarum. At dicas: Impatientia mea male me jubeffragare. Hic iterum tibi remedium, cum Davide clama: Quoniam tu es patientia mea Domine, Domine spes mea a juventute mea. Neque satis huic regi, si frequentissime exclamasse: Spes mea in Deo est, Deus spes mea. Sed & alios ad idem hortatus: Sperate, inquit, in eo omnis congregatio populi, estundite coram illo corda vestra. Cur tu non sequaris, toties voce praecentem? die ergo animo: Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti, hac me consolata est in humilitate mea. Et cum Hieremia vate: Et ego non sum turbatus te pastorem sequens, & diem hominis non desideravi, tu scis. Non sis tu mihi formidanti, spes mea tu in die afflictionis. Eundem alibi monentem audi: Quiescat vox tua a ploratu, & oculi tui a lacrymis, quia est merces operi tuo, & est spes novissimus. Jobus in hoc confidentissimus: Etiam si occiderit me, in ipso sperabo. Idem jam in mortis vicinia degens: Rursum, ait, post tenebras spero lucem. Sciretote, clamat Siracides, quia nullus speravit in

Domino, & confusus est: Quis enim permansit in mandatis Ecclesiae. c. 2. ejus, & derelictus est? aut quis invocavit eum, & despectus est? v. 11. 12. 13. lum: quoniam pius & misericors est Dominus, & remittet in die tribulationis: & protector est omnibus exquirentibus se in veritate. Et Oseas: Spera in Deo tuo semper. Nam, Omnes v. 6. qui sperant in eum, non infirmantur. Siquidem, Bonus est 1. Mac. c. 2. Dominus sperantibus in eum, anime quaerenti illum. Bonus est Thren. c. 3. cum silentio prestolari salutare Dei. Verè, bonus Dominus, & confortans in die tribulationis, & sciens sperantes in se. Sed & Nabu. c. 1. nos scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam v. 2. & 3. nam videbimus eum, sicuti est. Et omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. Spem ergo firmissimam concipe de Dei bonitate, & ille sperantem in se non deseret. Videbis Deum in regione vivorum. Pf. 114. v. 9.

§. 32. Tranquillitas est vera spes.

Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Quid fatigaris per tam varia laborum genera? En, adest Dominus, omni labori tuo finem impositurus. Desine ergo, mea anima, velle misera esse, & tot laboribus intabescere. Quietis tuae initium morbus & mors. Laboriosa, inquis, initia. Ita est. Sed scis, ple- rumque nulli dies minus quieti quam qui quieti proximi: nulli minus festi, quam qui festos antecesserunt. Idem hic. Requies tua, aeterna requies: Nunc Parascève te fatigat, brevi sequetur Pascha nunquam finiendum. Age, & brevem adhuc seu laborem, seu dolorem exhauri: jam portam spectas, non tantum illam per quam è vita hac egressus, sed & per quam ingressus est in illam aeternam. Esti vix laborare coepis, tunc tamen satis est laboratum, quando id ille cenfer, cui laboratur. Tu ergo, mea anima, vanis vana dimitte, & ad Deum te verte, qui benefecit tibi. Beneficia illius in te summa & innumera: arenam maris citius numeraveris quam ista: quibus utique ad caelum tibi viam (ita bene spera) non ad inferos voluit aperire. Bernardus Clarevallensis hoc ante obitum suis unice commendavit, ut in tutissimo divinae clementiae sinu spei anchoram firmarent. Illud igitur carmen regium in corde & ore versum assidue: In Ps. 30. v. 7. te Domine speravi, non confundar in aeternum.

§. 33. Solatium est doloribus.

Et hac mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non percat, nec contradicam sermonibus sancti. Hoc igitur solatium, interim dum me dolores urunt, incalecam, & animi virisque colligam, quando cruciatuum magnitudo certam mihi mortis spem est allatura. Scio enim dum me dolores velut parturientem excruciant, fore ut tandem salutis & incolumitatis spiritus, vitaeque alterius requies atque tranquillitas parata mihi sit, ut Dei misericordia super me respiciat, sive cum mortem inferat, sive cum vitam tuetur. Nulla igitur mei commiseratione retardetur Deus, nam si moriar, liber & securus à peccandi metu evadam, nec unquam deinceps Dei voluntati resistam, ut qui ex hujus vitae & mortalium inconstantia recesserim. Valde videlicet imbecillitati meae timeo, ne forsitan in via recta & proposito sancto deficiam. Cum itaque haec tenus, per summam Dei misericordiam & gratiam, in bono permanserim, aut inde avulsus, cito redierim, nollem ab vitae innocentia recedere; quamvis spes mihi firma sit fore ut nunquam Deo contradicam. Non est igitur cur mortem timere debeam, sed potius est cur eam constanter expectare debeam, sed potius est cur eam constanter expectare debeam, quam cum tandem immittere in me voluerit Deus, tantum abest ut illam deprecari velim, ut pro magno potius beneficio eam sim habiturus. Sanctus enim esse, cum conari debeam, à sanctissimo & purissimo spiritu, Deo, nihil iniqui, aut parum mihi utile accipere possum. Adeste igitur dolores, exercete me, prout vobis à Deo concessum. Incipere mori & non dolere, vix ulli contigit. Scio, hac sacra aliter non constant.

Dei in nos beneficia, sunt innumera.

Job cap. 6. vers. 10. Vires colligendae quando cruciatuum magnitudinis moris spes est allatura.

Mors non est timenda.

constant. Per dolores ad mortem itur: hæc via regia est. Exiguo tempore dolemus, ut non doleamus æternum.

S. 34. Dolores omnes frangit Patientia.

Dolor, res acerba, immixtis, horrida, tristis, amara; natura adversa, sensibus odiosa, sed quæ virtutis ope si non dulcescere, certe leniti frangi que, fors etiam, si virtus animum armaverit, aut sentiri parcius, aut quodammodo nec sentiri quidem possit. Ita dico: qui in hac luctâ non volens terga dat, sed toto nisu ac bonâ fide resistit, semper est superior, semper abit victor. Quid ô luctum murmurat contra tuum jugulum: illi ab æterno destinatum, vas istud in honorem, hoc in contumeliam, aliud in alium usum, omnia tamen fragilia fingere & mortalia. Quid ergo indignaris? Querela & indignatio nil aliud quam accessio mali sunt: Nihil enim tam exasperat fervorem vulneris quam ferendi impatientia. Omnis indignatio in tormentum suum proficit. Sic laqueos fera dum jaçtat, astringit: sic aves viscum, dum trepidantes excutunt, plumis omnibus illinunt. Nullum tam arctum est jugum, quod non minus lædat ducentem, quam repugnantem. Unum est levamen-tum malorum etiam ingentium, PATI, & necessitatibus suis obsequi. Quid igitur morbo corporis, animi morbum addere juvat, réque miseriorem facere murmurando, & illum tibi reddere infestiorum, qui labores hominum ex alto videt, patientiam quæ considerat, remedio illam compenaturus & premio.

Hegf. l. 2.

Seneal. 3. de ira c. 16.

Pati est levamen-tum malorum.

Patientia opprimit dolorem:

Et animi vim auget asperitas: remque doloris imminuit. Extremitas in dolore est gaudii principium.

Sed objicit æger: Quidquid dixeris, non facies ut non sentiam quod sentio. Mi delicate æger, saltem in tuis auribus, si non alibi apud te, permitte habitare patientiam. Non ego dolorem, dolorem esse nego, sed eum opprimi posse dico patientiâ. Hæc si non omnem doloris sensum eripit, at doloris certe victoriam concedit, dum vires sufficit ad illum viriliter ferendum. Quapropter excitandus & armandus est animus, contraque suos hostes in aciem educendus. Lentus, imparatus, atque impatiens animus sæpe minimis dejicitur. Sicut pavidus miles qui hoste viso diffugiens abjicit arma, & ipse sibi periculum facit, ubi periculum non fuisset impavidus: sic ignavum animum, & sensibus obsequentem sola cogitatio doloris exanimat, qui si patientiam, ut securum objecisset, doloris victor evasisset. Patientia non modò animi vim auget, sed ipsam doloris asperitatem imminuit. Quod si dolor sit acerrimus & maximus, sperare incipe, ipsa doloris magnitudo finem promittit: quod jam supra demonstratum est. Nam sicut ad extrema gaudii pervenisse principium est doloris, sic extremitas in dolore, principium gaudii sit oportet. Contrariorum hæc lex est; alterum ex alterius fine nascitur.

Sed an non erubescimus, tot è Christianis pueros ac puellas tulisse cum gaudio, quod nos viri sine fletu & questibus non ferremus? Nos ergo non possumus, quod isti & istæ?

Quid trepidas? erige te anime, spera in Deo: mox erit finis. Gravia sunt ista; sed sunt brevía. Noli, oro, succumbere. Pulcherrimum est & verè Christianum nec voluptati cedere, nec dolori.

S. 35. Patientia Specimen, Mendicis.

Joan. s. 5. ad v. 1. ad 16. Paupertas gravis morbus est.

Vide mihi, obsecro, ad Hierosolymæum illum probaticum annem, jacentem mendicum. Mendicum tantum? ægrotum etiam. Heu! ipsa ex se sola paupertas, & diurnus & gravis morbus est: si corporis dolores accedant, geminatur malum, quod tolerari non potest nisi geminata patientiâ, qualis certè in hoc paralytico. Pauper fuit & pænè extra legem aliorum. Nam adeo aris & opis inops erat, ut hominem non habuerit, qui ipsum turbatis undis admoveret. Servulum sibi conducere non poterat, omni Codro & Iro pauperior.

A Sed nec fuit qui misericordiâ se moveri sineret, ut tam indigenti opem ferret, aut manum suam commodaret. Nullus miserabatur, nemo solabatur; nemo juvabat, respiciebat nemo; deserabant omnes, quisque rem suam agebat. Ad hoc paupertatis malum accessit sæva paraly-sis. Ah! quàm difficile est simul & pauperem, & ægrotum esse! Neque morbus istius hominis, tuius mensis aut anni fuit: ipsos triginta & octo annos, membrorum usu destitutus, gravissimè jacuit, quid nisi spirans cada-ver, & funus ante mortem, & pænè dum viveret, sepul-tus? Ægrotis plerumque dies unus mensè stat, mensis anno, annus sæculo. Quot ergo sæculis putes stetitisse huic ægrotò tot annos? Et tamen (vide patientiam & imitare) animi mansuetudinem non perdidit, postquam omnia perdidit. Dignissimus erat cui alii primas deferrent in piscinâ motæ accessu, & cujus valetudini suam omnes alii postponderent, & tamen nullus cessit: omnes properarunt morbum suum primi in undas ex-cutere, & qui secundus esse vellet, nullus erat. Neque tamen hic desperata valetudinis homo spem omnem & patientiam consumit: sed nec ulli invidet, nulli indig-natur, nulli convitiatur; neminem accusat, neminem crudelitatis damnat, nulli alteri sortem suam impreca-tur: sed nec sibi malignus est; non se diris devovet, non execratur suum ortum, non turpiter lamentatur, non culpatur fortunam, non suos parentes: multò minus in Deum est impius, non obmurmurat, non superos nimis rigidos clamat, non se immerentem affligi queritur, non mortem lentam increpat, non laqueum parat; sed opem patienter expectat; post longam desperationem etiamnum sperat; non importunè sanctam à Christo postulat, non contumaciter urget, contentus ærumnas suas Servatori non celasse. Tu, qui ægrotas, imitari hæc potes, imò debes, aut cælum non speres.

B Veri posses: aut nimis caelestes, aut etiam nimis viles & plebejas animas tibi in exemplum patientiæ proponi. Quid jam, ni homo? Christum in cruce imitari non potes, aut Laurentium in craticulâ? imitare Lazarum semesit stipulis immorientem: æmulare Ale-xium angustis latebris immorantem, & in iisdem finien-tem. Nimium, inquis, duri lectuli, & exempla nimis prisca. Ergo recentia vis? Non desunt certè quæ sequi possis. Scio te tam delicatum qui craticulas & cruces æquo animo non tantum non feras, sed nec aspicias quidem vel audias. Ergo blandius tecum agam, & docebo in rebus arctioribus non queri.

S. 36. Patientia typus, Princeps Magnus.

Queri posses: aut nimis caelestes, aut etiam nimis viles & plebejas animas tibi in exemplum patientiæ proponi. Quid jam, ni homo? Christum in cruce imitari non potes, aut Laurentium in craticulâ? imitare Lazarum semesit stipulis immorientem: æmulare Ale-xium angustis latebris immorantem, & in iisdem finien-tem. Nimium, inquis, duri lectuli, & exempla nimis prisca. Ergo recentia vis? Non desunt certè quæ sequi possis. Scio te tam delicatum qui craticulas & cruces æquo animo non tantum non feras, sed nec aspicias quidem vel audias. Ergo blandius tecum agam, & docebo in rebus arctioribus non queri.

Sunt (fortassis tu illorum unus es) qui ut valetudinem servent, aut læsam reparent, nullos sumptus, nullas alio-rum molestias, sed nec decorum aut leges ullas pensi habent; modò illi sani sint, etsi leges violatæ.

Vide mihi magnos principes, qui paucis abhinc an-nis, sic corpore sanitatem quærebant, ut animi non amitterent.

Wolfgangus LVIII. Archiepiscopus Moguntius, Severius de Elector XLII. extrema in valetudine laborabat. Incidit hæc incommodum in ipsum annum jejuniæ. Carnes morbus poscebat, lex Ecclesiæ prohibebat. Suadebant autlici, amici monebant, medici pænè præcipiebant, Pontifex ipse annuebat, ut morbi causa potius carne quam pisce vesceretur. At ille solus suæ causæ adversa-rius, maluit offensiorem habere * Hygejam quam Ec-clesiam: & ne sibi plus quam aliis sacræ leges indulgere viderentur, nihil ille indulsit corpori.

Idem fecit, in eodem sacro folio proximus ante ipsum, notus ille celo terræque Daniel. Hic in tanto di-vitiarum & dignitatis fastigio, in tantâ curarum & ne-gotiorum mole, & in tanto morbi & dolorum incurfu, sibi hoc persuadere non potuit, ut vernum illud jeju-nium vel unico aviculæ aut oviculæ frustillo minimum violaret,

EXEMPLUM
PATIENTIÆ
S. 36. PATIENTIA TYPUS, PRINCEPS MAGNUS.

violaret, praesertim cum per morbum vel naturam, nec piscibus quidem vesci posset. Ovis igitur & iusculis contentus tantus princeps, omnem aliam autelautitiam mensa sua exclusit; voluitque non solum non alius, sed nec sibi esse offensionem. Sic Ecclesiam matrem, se vero filium profectus est, cuius scilicet esset, matris leges sanctissimè potius servare, quam eas explicare in suum favorem. Ergo in lethali morbo ab omni pecude tam squamosa quam pilosa constanter abstinuit. Atque hoc primum: Alterum, in eodem morbo preces Canonicas nunquam omisit. Sed & illud in illo praclarum: Cum querela esset ad ipsum delata; feras legetibus noceret. Bene est, inquit, facile huic incommodo medebor: malo ego ferinam omni carere, quam propter illam subditos in damno esse.

Ubi jam illi queruli agroti, sibi que tam indulgentes, qui cum non omnia ad nutum fluunt, caelum terrae miscent. Vel saltem purpuras sequantur, si nolunt centones. Mendiculos nudam humo cubantes amulari renuunt: duces & principes in lectulis decumbentes imitentur. Lazari aut Laurentii exempla nimis antiqua sunt aut ardua: Tantorum praesulum recentissimis factis patia facere conentur. Nimis ignavi militis est, non tantum non commilitonis, sed nec ducis exemplo moveri.

Ignavi militis est, ducis exemplo non moveri.

§. 27. Patientiae specimen, Rex Maximus.

Bono animo nulli cruciatus corporis sunt extimescendi, ac ne mors quidem. Cur hanc vel illos metuatur: qui sibi probe conscius est, nec it homini nihil hic timendum praeter peccatum. Mortem desiderant boni, ut portum naufragii, ut finem dolorum, ut belli diuturni ac periculosi lauream; sciunt se probari hac ratione, non damnari.

Philippus II. Hispaniarum Rex, grande posteris exemplum, tam iniqua valetudine confectus est, ut omne genus deterrimorum morborum in eum unum conjurasse videri potuerit: totius corporis doloribus gravissimè oppressus jacebat, quid nisi spirans cadaver. Dixisset hunc Principum Regemque maximum, Calamitatis trutinam & Morborum tabernam congrue vocari. Morbi, quibus simul codemque tempore conflictabatur, hi praecipue numerantur. 1. Arthritis, seu morbus articularis. 2. Manuum pedumque ulcera. 3. Apostema genu & dextri musculi. 4. Febris continua. 5. Hydrops, & sitis perpetua, maxima. 6. Febris Tertiana. 7. Dysenteria. 8. Insomnia. 9. Accessit, quod nullam in partem moveri potuerit. Horum morborum paene singuli satis fuerint ad cruciatus & mortem inferendam: quid non fecerit omnium simul incurtus? Sed ille animo, quo valebat, generosissimo, & verè Christiana patientia, hos omnes morborum imperus sustinebat, tantò sanior ac vegetior mente, quanto minus corpore, illustrissimum prorsus patientiae Christianae speculum. Hoc Philippus à Jobo didicit, magno illo in aera Huo principe, quem tot abacti greges, tot ademptae oves, tot ruinam oppressorum pignorum inopinatus interitus, flatu movere non potuerunt. Nudum ipsa nuditas, miserum ipsa miseriae quasi oblectabant. Nudum se ingressum, nudum egressurum caneat, & tanquam pro beneficiis Deo gratias agebat, & laudes psallebat: Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum. Non illum criminationes amicorum, non aliorum contemptus, non uxoris blasphemia irritio, & acerbissima insultatio vincebat: hanc increpabat, illos refellebat, omnes monebat: diceres etiamnum in throno sedere regnantem. Plaga pessima totum corpus percussum scatebat ulceribus, sanies defluebat, omnibus membris velut cavernulis erodentes vermiculi erumpabant, vivum erat cadaver: his cruciatibus nec tantillam frangebatur: saniem velut otiosus sui spectator testa radebat; putredinem fororis, vermium agmina fratrum loco amplexabatur;

Homini nil timendum praeter peccatum.

Describit hoc Cervoera Turrianus de felici excessu Philippi II. Hispaniarum regis. Idioma te Hisp. Franciscus Guillimanus Latino. Morbi quibus confectabatur Philippus II. Rex Hispan. Ejus patientia.

& (Tertullianum agnosce) erumpentes bestiolas in eisdem specus & patus foraminosa carnis revocabat. Unde multas hic aheneus, & robur triplex circa pectus tam calamitosum? Quia nihil sibi male conscius erat, nullis culpis pallecebat. Fortuna illud regnum diabolus abstulerat; proprium animae patientis & equae imperium nec abstulerat Jobo, nec ulli nostrum potest auferre. Vis videre & audire Jobo potentior? Attende, nam & ipse attentionem postulat.

§. 38. Patientiae specimen, typus, speculum, exemplar absolutissimum, Christus Dominus.

Vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte, Thren. c. 1. si est dolor sicut dolor meus: ad te Christus de cruce vers. 12. clamat. Per viam hanc Calvariae transis, cum adversa Dolores pateris, sed transis tantum, quia dolores tui quicumque, nostri ad hoc dolorum aeternarium ac pelagus nihil sunt, dolores imaginis sunt. Sicut crucifixi verus est dolor, in quo & si quid horum à flagris & spinis illaesus, per funium rotato nihil est quod dolore sit liberum. Ossa, nervi, venae, sunt dolorem ultimam extensionem, immaniter jam cruciatur. Nec est qui haec tormenta tanta vel verbulo molliat. Amici plorantes (& quot eorum?) nil profunt; fugitivi discipuli deserunt; insultantes inimici affligunt, & quem antea clavis, jam probitis & lingua configunt. Sed nec afflictiissima mater juvare potest. Ipse Pater iratus derelinquit in tormentis filium; cuius oculi spuris, tabo, lacrymis pleni nil nisi lacrymantem matrem & triumphantes hostes aspiciunt; aures contumeliosae saturae nil nisi sarcasmos & blasphemias audiunt; lingua felle corrupta, siri exusta, frigidam rogat, nec impetrat; nares cadaverosus factor ad extremum usque halitum cruciatur; flagella & verpes recentissimos etiamnum rivulos sanguinis protrudunt; membrorum compagine luxata ossa numerari cupiunt; purpurati clavi dimissuros se negant nisi mortuum. Quidquid designes toto corpore, certum cruciatur ostendis; animum extremè afflictum omne solamen deservit. Et tamen in tantis suppliciis non questus, non indignatus, nulli male imprecatus, imò veniam deprecatus est omnibus; tot patientiae dedit documenta, quot tulit vulnera; quot injurias. Attende jam & vide, si sit dolor tuus, sicut dolor tui Domini, tui Servatoris. Christum non amas, si pati recusas.

§. 39. Paenopia agroti Patientia.

Interrogatus Demosthenes, quid in eloquentia judicaret praecipuum, respondit: Actio. Roganti, quid proximum? respondit: Actio. Roganti, quid tertium? Nil aliud respondit, quam Actio. Ita primum praemium actioni; sed & alterum ac tertium eidem attribuit. Si Aegrotus quaeratur, quid aegroti maximè sit necessarium? optime respondit qui dixerit, Patientia. Si denuo quaeratur quid utilissimum aegroti? Idem quod ante respondendum: Patientia. Iterum quaerenti quid decentissimum in morbo? Hoc ipsum repetendum: Patientia. Una sibi Patientia triplex hic praemium deposcit: uni eademque prima, & altera, tertiaque est assignanda laurea. Hoc ori divino credamus. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Nec aliter Paulus: Patientia, inquit, vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes repoveatis promissionem. Ecce quid tibi vis è impatiens? Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Quo pungeris, inde nascitur rosa qua coroneris. Veritas proclamat: Qui non bajulat crucem suam & venit post me, non potest meus esse discipulus. Igitur Augustini consilium admitte, & Patere quod non vis, ut assequaris quod vis. Hoc ipsum Salomon inculcat: Disciplinam Domini, fili mi, ne abicias: nec Proverbia 3. deficias cum ab eo corripieris, quem enim diligit Dominus, corripit: & quasi in silio complacet sibi.

A Tutelari tuo Angelo idem tibi quod Tobiae dictum crede: Quia acceptus eras Deo, ideo necesse fuit, ut tentaretur. ratio

ratio

Aeternitatis Prodrumi Caput II.

Tab. c. 3. d. ratio probaret te. Hoc autem pro certo habet omnis, qui te co-
lit (o Deus) quod vita ejus si in probatione fuerit, coronabi-
tur: si autem in tribulatione fuerit, liberabitur: & si in corre-
ptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim
delectaris in perditionibus nostris: quia post tempestatem tran-
quillum facis, & post lacrymationem & fletum, exultationem
infundis. Sit nomen tuum Deus Israel benedictum in secula.

Luc. cap. 6. Ergo, Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis. Agrotus
Ecl. c. 27. igitur ad omnem patientiam compositus dicat: Iras
vof. 6. Domini portabo, quoniam peccavi ei: donec causam meam ju-
Mich. c. 7. dicat, & faciat iudicium meum, & educet me in lucem, videbo
vof. 9. iustitiam ejus. Quod si divina ira tam gravis est quae pur-
gat, quam erit gravis quae damnat? Hanc nulla, illam vel
mediocris flectit patientia. Quapropter, mi agrote, ad
omnigenam te patientiam componere: Patientia tibi an-
te omnia summè necessaria est. * Cibus tibi fortasse
non sapit? Patientia: commune hoc agrotis est, & ple-
rumque primum, eduliorum gustum non habere. Som-
nus tibi brevis & interruptus? Patientia, agroti vix un-
quam tam bene dormiunt ac sani. Dolores te urunt?
Patientia: hoc morbi proprium, hoc agrotare est! For-
tasse negligentius tibi ministratur? Patientia: agrote in
omnibus latifacere, difficillimum. Fortasse desunt qui
concreent & solentur? Patientia: Christus Dominus con-
solator est optimus. At multa desunt, quae necessaria vi-
dentur? Patientia: desint omnia, unica modo adfit Pa-
tientia, & salva erunt omnia. Ad Carolum V. Impera-
torem articulari morbo laborantem Elektor Brande-
burgicus Joachimus revisit, monuitque medicorum
operâ utendum. Cui Carolus: Optimum hic remedium,
inquit, est patientia. Ita profusus: Agroti Panoplia est Pa-
tientia, hac ille se armet, & nec morbum, nec dolores,
nec mortem nimium formidabit. Cum his ille hostibus
fortiter congregietur, & certo vincet: Nam Patientia
vincit omnia.

* Sit illud
fortasse mi-
nus elegans,
certè pri-
mus Anton.
Cheruarai
dicitur esse:
Non erit
clamor in
valetudi-
natio, si
patientia
fuerit in
infirmo, &
charitas in
infirmario.

Patientia
armatus
nec mor-
tem nec
dolores
timet.

§. 40. Tandem migrandum est, hospites sumus.

Cir. in Cat. Vita nostra
hospitium
est.
Sup. cap. 5.
vof. 15.
Aug. 10. 10.
ser. 31. sermo.
De verbis
Domini.
Vita nostra hospitio similis. Nos in domo alienâ &
precaria vestramur, vix in eam admitti dimittitur,
& cum abeunte abit recordatio, tanquam memoria hospi-
tius unius diei praeferuntur. Non credis? redi post dies pau-
culos, & narra te ibi pridie hospitatum, negabit diversor,
te tot supervenientibus ullius meminisse: sic fluctus
fluctum elidit, nubes nubem. Luculentissimè Augusti-
nus: Omnes, inquit, peregrini sumus. Ipse est Christianus, qui
& in domo suâ, & in patriâ suâ peregrinum se esse cognoscit.
Patria nostra sursum est, ibi hospites non erimus. Nam unus-
quisque hic & in domo suâ, hospes est. Si non est hospes, non
inde transeat. Si transeat, hospes est. Non se fallat, hospes
est: velit, nolit, hospes est. Sed dimittit illam domum filius suus,
hospes hospitibus. Quare? Et in stabulo si esses, non alio veniente
discederes? Hoc facis & in domo tuâ. Cessat tibi locum pater
tuus, cessaturus es locum filius tuus. Nec mansurus manes, nec man-
surus relinques. Si omnes transferimus, & illo venerimus, unde
potest, operemur: ut cum transferimus, & illo venerimus, unde
non transeamus, opera nostra bona ibi inveniamus. Quando
igitur hospites sumus, migrare non reculemus. Non est
lætiis iter peregrino quam in patriam.

§. 41. Tertius vitæ terminus.

Job cap. 14.
vof. 5.
Vita dies
hominis
annumerati
sunt tibi.
De ultimo
civis termino
sermo est.
Numerus mensium ejus, apud te est. Constituisi terminos
ejus, qui praeferri non poterunt. Quidquid agas, o ho-
mo, quidquid moliaris, vitæ tuæ dies jam annumerati
sunt tibi. Orbis medicos ad te convoca; Podalyrios,
Machaonas, Esculapios, Hippocrates & Galenos om-
nes reviviscere jube, non hi omnes vel horulam annis
tuis apponent, ultra quam velit Deus, * Pharmacopolia
exhaustas, aurum & uniones glutias, ut vitam extendas,
tamen terminos qui praeferri non poterunt, non pro-
movebis. Cautus sis, quantum velis, vitæ pericula om-

A nia declines, morborum principis obstes, numerum
mensium tuorum non augebis. Optes, voveas, roges,
nihil agis; vitæ tuæ termini jam constituti sunt, nec un-
quam (quidquid resistas) praeferri poterunt. Arenam
maris tu quidem innumerabilem credis, sed & hanc
numeratam habet is, qui vitæ tuæ annos, menses, dies,
horas, momenta habuit numerata jam ab æterno. Quid
quid vel ars tua, vel industria tibi promittant, spatium
vivendi nec unico momento tibi reddent auctius. Ci-
borum tibi præstantissimorum copia sit & selectus; vini
florem bibas; nunquam labores nisi ad sanitatem; tan-
tum somni capias quantum & lex archiatrorum, & ra-
tio valetudinis possit; ad numerum & calceas & algeas,
nihilominus mortalis eris, & ubi vitæ tuæ metam (quam
Deus ab æterno prævidit) contigeris, age vale dic rebus
humanis, & ad rationem reddendam te para; tribunal
te vocat. Nullam hinc moram, nullas inducias, nullam
comperendinationem quære. Eundem est; ne tergiver-
sare: ratio reddenda est; ne excusa: mora omnis præcisa
est; ne dilationem postula. Numerus mensium cujusvis
hominis apud te est, o Deus: constituisi terminos ejus
qui praeferri non possunt, non possunt, non possunt.
Neque Senecam hoc latuit; Nemo, inquit, nimis cito mo-
ritur, qui victurus diutius quam vixit, non fuit. Tullius suum,
metasque dati pervenit ad eum.

Ats vel in
dustria
spatium
vivendi
non potest
reddere
auctius,

Nulla in-
ducia
quærenda.

Consol. ad
Marciam
cap. 20.

Ultimum
vitæ mo-
mentum
sententiam
pronuntiat.

Fixus est cuique terminus: manebit semper ubi positus
est: nec illius ulterius diligentia aut gratia promovebit.
Lecticam tuam centum medici, sexcenti amici, mille
cognati sepiant, eorum tamen nemo juvare te potest,
unus & solus Deus potest. Actum est de re, o homo,
actum est, & quidem actum est in æternum, si tunc ho-
stem habes Deum. Æternum periisti, si hoc mortis
momento à Deo recessisti, aut, si prius recesseris, ad
Deum non accessisti, receptus in gratiam. Ultimum vi-
tæ tuæ momentum sententiam de te pronuntiat. Qualis
moreris, & cadis, talis resurges, talis vives in omnem
æternitatem. Ah! sapere incipe, & Deo vivere. Quidquid
agis, memento aeternitatis.

§. 42. Prima agroti Objectiuncula.

Facile me ipsum solati potui cum lanus & valens fui:
facile provocabam mala absentia: ecce dolor, quem
tolerabilem esse dicebam: ecce mors, contra quam
multa animosè locutus sum:

Nunc animis opus Anea, nunc pectore firmo.
Nimirum aliud fenti cum steti, aliud nunc sentio cum
jaceo, in lectum dejectus. Extra arenam hostem lacesse-
re facile est; in hanc inferre animum illum quem extra
hanc conceperis, difficile. Mortem passim contemni-
mus, sed cum extra mortiferi teli jaculum nos esse credi-
mus, At verò cum homo se in eodem cum morte circo
conclusum vider, hostem quem speraverat, timere inci-
pit. Atque adeo aliud est, lectam meditari, aliud luctari:
illud etiam timidi norunt, hoc non nisi fortium est.

Homo
mortem
contemnit
cum extra
teli morti-
feri jaculum
se esse cre-
dit.

Quid ais, mi agrote, quid contra te ipsum quereris?
quid pristinam eamque bonam mentem mutas? Quasi
verò pugilis sit, cum in umbrâ est, sapere, & animos al-
tos gerere; cum luctæ suæ pulverem ingreditur, desipere
& animo collabi. Bonus gladiator etiam in arenâ con-
silium capit, etsi prius inops consilii. Quia, mi homo, &
aude: vicisti, si velis vincere; si possis non desperare. Edi-
torem & Munerariam tuam Christum aspice te aspi-
cientem. Certaminis tui non spectator tantum est, sed
& adjutor: & omnia arma quibus ipse usus, quasi manu
tibi porrigit. At tibi illa forsitan, uti Saulis Davidi, habilia
non sunt? flagra, spinas, crucem recusas? Scutum cape
PATIENTIAM: hoc tectus eris & tutus. Cetera bono
Deo committe. Nosti illud Abrahami ad filium: DEVS
PROVIDEBIT.

sed Christus
certaminis
spectator
est, sed ad-
jutor.
Gen. c. 22.
vof. 8.

Objectiuncula

Obiectiuncula altera.

Ecce morior, qui diutius vivere poteram. Imò certe non poteras: nam si posses: puto viveres. Sed hoc dicere vis, volebam seu sperabam. Et hoc tibi credidim, prout a nimis mortalium vite avidus, spei credulus est. Modicum vixi, ais. Quid si plus vixisses, nunquid ideo non vixisses modicum? Spatia vite hujus imparia & incerta sunt, cuncta tamen brevia: vixit aliquis octoginta annis, quid hic quæso plus jam habet, quam qui octo? nisi forte curas, laboresque, & dolores, & fœdia ac peccata in lucro ponimus. Aut quid plus haberet si vixisset octingentis? nisi virtutes illius numeremus, non annos. Certè etiam Mathusale nongenti sexaginta novem anni, quid fuerant nisi vapor ad modicum parens? Nullus omnino tam diu vixit aut tantum, ut non sibi modicum vixisse videatur, & est planè modicum quidquid hic vivitur: itaque si diu vivere delectat, vita illa querenda est, ubi semper vivitur, quæ est hic non sit, tamen hic queritur. Sed ego morior, inquis, dum bene agere cogitabam. Quid agere cogitabas, nec agebas? Sic forsitan in perpetuum cogitasses. Sunt qui bene agere semper cogitent, nunquam tamen incipiant, nunquam agant. Tu, credo, unus illorum eras. Quod si bene agere cœperas, ne dubites, quamvis boni operis finem mors prævertat, apud infalibile rerum æstimatorem nil tibi subtrahitur; integra merces tibi est, non actuum modò, sed & votorum. Bono sis animo. Rectum & breve iter ad præmium est, MOR.

Spacia hujus vite imparia & incerta sunt.

Iacobi c. 4. vers. 15.

Moti est rectum iter ad præmium.

Aegrorum querela sunt innumera.

Epist. 78. mod.

Dolores præteritos retrahere miserum est.

Prov. cap. 3. vers. 12. Inceperationem ergo Domini ne reprobes: quia ipse vulnerat & medetur, percutit, & manus ejus sanabunt. An nescis, vulnus quod à chiturgis est, medicamentum esse & initium valetudinis? Tu ergo non vulnus, sed manum vulnerantis attende, & fateberis te jam esse multò saniores (certè animo, si velis) quam cum esses sanissimus. At dolorem, inquis, gravem sentio. Quid ni sentias, si illum multibriter tuleris? Quemadmodum perniciosior est hostis fugientibus, sic omne incommodum magis inflat cedenti & averso. Sed gravis est cruciatus. Non est fortium, levia tantum tolerare. Cogita, non dicam tot centena millia fortissimorum martyrum; sed alios tibi non ignotos doloris victores. Narrat Seneca fuisse

Seneca epist. ead. 78.

Idem.

A quemdam, qui dum varices præberet excæcandas, legere librum perlevera vitæ. Martyres aspici: mutilatos, sectos, laceratos, ultos, confoslos, fixos, stillantem ac guttatim mortuos vides. In hos memoriam sparge; & mirare te illis cetera simillimum, illorum tamen patientiam dissimillimam esse impatientiæ tuæ. Sed nihil, inquis, agere me sinit morbus. Itane, nihil omnino? Vide quæso: corpus tuum invalitudo tenet, non animum. Itaque, si cursor sis, tibi pedes sunt ligati; si furor aut faber, manus impeditæ. Quod si animus tibi esse in usu solet, suadebis, docebis, audies, disces, quæres, recordaberis etiam ægrotus. Quid porro? nihil agere te credis, si temperans æger sis? si ostendas morbum posse superari, vel certè sustineri. Est, mihi crede, virtuti etiam locus in lectulo. Virtuti locus est in lectulo. Habes quod agas; bene luctare cum morbo, & satis egisti.

§. 44. Aegrotus ad seipsum, contra seipsum.

Quid ago? sicine ante canos morior, nec mihi, quod aliis, conceditur, senescere? nimirum in hoc omnes errore versamur, ut non putemus ad mortem, nisi senes inclinatosque jam vergere: cum eò statim infantia, & juvenus, atque omnis nos ferat. *Ætas senectutis vita immaculata.* Senectus omnium pulcherrima est. *Proba vita.* Melius est, cani sint sensus hominis quam caput. Senectus dotibus abundè dives est, qui coluit Deum, qui prudenter vitam instituit, qui bene vixit. Et porro gloriosus est; virtute suâ quam temporis dono tenuisse. Quicumque ad extremum fati sui venerit, diu vixit, & senex moritur. Stat sua cuique dies, ad quam cum venerit, metam attingit. Sed ea vitæ avaritia est, ut, cum moriendum, omnes nobis juvenes, hoc est, immaturi ad mortem videamur, eam octogenarii senes. Sed quid frustra annorum tuorum paucitatem numeras? Deus tibi vivendi spatium scripsit in tabulis providentiæ suæ, istud tu non ampliabis. Hoc judicium à Domino *Eccl. c. 41. omni carni; & qui supervenerit tibi, in beneficicio Altissimi: v. 6. & 7. sive decem, sive centum, sive mille anni. Non est enim in inferno accusatio vitæ.* In Orbe altero, nulli Deum accusant quòd nullam vitam non dederit longiorem; seipsos accusant, quòd vitam non vixerint meliorem. Tu igitur hoc age, & annos æternos in mente habe. Nulla est jactura punctum temporis amittere, & aeternitatem lucrari. Generosissimè dixit Rex Macedo: *Ego me melior non atatis spatio, sed peremitatis.* Tu quoque te meritaris, non annorum termino, sed aeternitate, quæ nullum habet terminum.

§. 45. Aegrotus ad Deum.

Deus meus, & desiderium cordis mei. Ego misellus homuncio, & vermiculus vilissimus, hic lectulo affixus jaceo, sine manuum & pedum usû: otiosus, inertis, torpidus, inutilis servulus; terra grave pondus, nullus pro te labores perfero. Desidero tamen, ô Deus, desidero tui causâ quàm plurimum laborare: desidero pro te algere, aestuare, fatigari, vexari, cruciari pro te: famem & sitim, molestias pro te quàm plurimas perferre, dolores pro te acerbissimos tolerare desidero.

Hoc me desiderare docuit beatus Dominicus, qui cum maximis doloribus solito gravius urgeretur, monitus est à socio, rogaret Deum mihiis secum agi. Cui vir sanctus subiratus: Nisi, ait, de tuâ simplicitate mihi constaret, te protinus hinc expellerem, quòd hæc dicere non veritus sis. Et mox in nudam humum se abiciens: Gratias, inquit, tibi ago, mi amantissime Deus, pro his quæ mihi de disti perferenda. Auge dolores, multiplica cruciatus, da centum morbos: dabis etiam, far scio, simul patientiam.

Ecquid ego aliud dixero, quàm hoc ipsum: Exiguum nimis est quod patior, ô Deus, his doloribus (alios, atque alios adde. Sæviore longè verbera sum meritis, quàm tu mitissime Deus parcente manu infligis. Hic Domine

Mi dia cur lun De

Domine ne parce, hic ure, hic seca, hic lacera, modo parcas æternum. Si mihi sint centum corpora, centum ego cruces, tui amore, vestire velim: modo tibi placeam, modo inter tuos numerer, ô Pater amantissime, quidquid mihi tandem doloris aut laboris sit sustinendum. Nullos labores, nullos dolores respuo, nullos accipio. Tua in me voluntas, Domine, integrè fiat. Scio enim, quam bonum sit & facile, tibi, Deus, servire, apud quem opus, & operis faciendi voluntas æquali saepe præmio afficiuntur: apud quem voluisse facere, & fecisse, ejusdem esse pretii & meriti potest.

Ego jam ad quietem, à te, ô bonitas, componor: nox mea mihi venit, quâ nil amplius operari possum. Sed tamen, licet posse operari morbo mihi eripuerit, non tamen eripuit velle operari. Volo, Domine, volo, & dum in me superest vel halitus, tui amore & facere & pati paratus sum quidquid centum, quidquid mille fanulorum tuorum tuo amore flagrantissimi faciunt & patiuntur. Dic tantum Domine, quid me vis facere? quid pati me vis? Plenos ego tibi bonorum desideriorum Mundos offero. Ad Indos curram & extremos Japonas, sed voluntate curram & desiderio: non obstabunt huic montium juga, non præcipitia vallium; illa conscendam, hæc subibo: animum mecum non morabuntur nivium cumulis, non eluviones aquarum; hos transmeabo, illas petrumpeabo: non saxa, non ignes revocabunt; illa percalcatum, hos suppressum ibo. Irrisiones etiam, contemptum, convitia, falsas accusationes pro te lubens volens pariar; propter te, ô æterna Sapientia, stultus haberi non tantum non recuso, sed ambio; sed & verbera pro te & tela accipere affecto, milles pro te mori ardentè concupisco. Nihil nimis arduum, nil nimis acerbum, nihil nimis difficile, nil erit inexpugnabile. Omnia superabos, pervincam & exptignabo omnia, te duce & adjutore. Et quidquid per vires non licebit, quocumque pedibus aut manibus perpetrare non potero, illuc desiderio accedam, eò expeditis cogitationibus pertingam, id voluntate saltem & animo evincam.

Sed nunquid hæc tanta desideria, si in opus prodeant, caelum mihi referant? nunquid si hæc omnia factis representent, aspectu Dei dignus ero? Ah! Domine Deus meus, si pariar & faciam, quidquid omnes unquam sanctissimorum hominum passi sunt & fecerunt, quidquid etiam pati aut facere voluerunt, non tamen ideo dignus sum qui vel momento te fruatur; quare minus ero, cum hæc exigua & opere casta desideria tibi offero. Quibus ergo modis iter ad caelum mihi expediam? O infinita bonitas, si mei misereri nolis, actum est de me: in caelum nunquam admittar, si tua misericordia excludat. Unicum ergo mihi asyllum restat, unicum refugium ab ira tuâ & justâ in me indignatione. Misericordia tua, Domine, Oceanus est & immensissimum mare, in hunc ego me Oceanum, in hoc mare præcipitabo, cum me voluerit mors de hoc vitæ colliculo dejicere. Sed etiam nunc dum colliculum hunc occupo, in inexhaustum tuâ, ô Deus, infinitæ misericordiæ pelagus me abicio, certâ spe, in his aquis tutum me fore ab inferorum incendiis. Clamo igitur cum Davide:

Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.

Sed & in extremis meis angustiis, in supremâ & ultimâ vitæ meæ horulâ, cum animæ meæ jam jam erit de veteri suâ tabernulâ migrandum, hoc ipsum pro me clamare volo singulas respirations meas: imò jam superstes & sanus deliberatissime & ardentissime volo, & jubeo, ut in ipso mortis meæ momento, aut proximo ante illud tempore, singultiens spiritus meus, tam Angelis quam hominibus vel singultiendo significet, se ad te, ô Deus, clamare, neque verò aliud quam hoc ipsum:

Tom. I.

A MISERERE MEI DEVS, SECUNDVM MAGNAM MISERICORDIAM TVAM.

§. 46. Agrotus cum Deo pacifatur.

Symmum illud ac panem ultimum Ecclesiæ Africanæ decus, Fulgentius, Ruspensis Pontifex, doctrinâ & vitæ sanctimoniam conspicuus, septuaginta diebus ante obitum, assidue ingeminabat hæc voces:

Domine, da mihi modo patientiam; postea indulgentiam. Hoc vir sanctissimus contra vim morbi, velut scutum objiciebat. Imò quò vehementius urebat dolor, eò ardentius precabatur hic præfuit:

Patientiam ô Domine, patientiam; postea da indulgentiam. Hoc est cum Deo suavissimè pacisci; nec præmium ante laborem, nec triumphum cupere ante victoriam, nec amœnissimum montis jugum sine sudore velle conscendere. Obiit Fulgentius ipse Januarii Calendis, novum utique annum exorsus in celo nunquam finiendum.

B Beatus Richardus Cicestrensis Antistes, ille aliis tam benignus, sibi rigidus, qui tria milia pauperum pane unico refecit, qui non hispido solum cilicio, sed & ferrea corpus lorica domuit: hic in fatali morbo, jam ultimæ lineæ admotus, illud Christi Domini creberriamè repetiit:

In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum. Subinde & Matrem Domini his vocibus inclamabat:

Maria Mater gratia, Mater Misericordia, Tu nos ob hoste protege, Et horâ mortis suscipe.

Inter quas voces animam reddidit Conditori. Nimirum quibus dura vita est, vix dura mors est. Et quemadmodum mori, pœna improbis, sic portus est probis, & ingressus ad immortalem vitam. Ita mors invitis impetrat, volentibus servit.

§. 47. Deo gratias, assiduam sit agroti canticum.

Virgo beatissima, Domini mater, MARIA, ne unquam Deum benedicere cessaret, uti Bonaventura dicitur, illud unum in ore semper habuit: Deo gratias. Neque aliud ferè respondere solita est, quam hoc ipsum, Deo gratias. Hanc loquendi consuetudinem Ecclesiæ in tali auctore piè reverita, suis omnibus voluit esse usitatissimam. Hinc illa Christianis olim, uti jam vide hic c. 3. Religiosis, in omni salutatione & congressu familiaris §. 21. vox: Deo gratias.

Divus Cyprianus cum à Proconsule Galerio interrogatus brevissimè respondiisset, recitata tandem è tabella sententiâ: Thascium Cyprianum gladio animadvereri placet: dixit, Cyprianus, Deo gratias. Spiculatori verò aureis viginti quinque numerari iussit à suis diaconis. Laurentius Martyrum antesignanus, in candente craticulâ afflatus gratias egit. Thelica quoque fortissimus martyr dum unguis laceratur, hoc ipsum inter carnificum rabiem ingeminavit: Deo gratias. Euplius etiam martyr, qui de mum suspenso ad collum Evangelio plexus est capite, sæpius iteravit hoc unum, Deo gratias. Bonifacius itidem martyr, in sævissimis cruciatibus: Gratias, inquit, tibi ago, Domine Jesu. Beata Clara continuis viginis octo annis, morbo intabescens, assidue Deo gratias retulit. Anima qua benedicit, impinguabitur. Verissimè dixit Augustinus: Quid melius & animo geramus, & ore promamus, & calamo exprimamus, quam Deo gratias? Hoc nec dici brevius, nec audiri latius, nec intelligi gratius, nec agi fructuosius potest. Deo gratias, qui te tam fidei pectore distavit. &c. In adversis, inquit Chrysostomus, infideles maledicunt, Christiani gratias agunt. Vide quanta sit hæc philosophia, cum Deum lætificas, diabolum pudefacis, quod male factum est, nihil esse facis. Nam & tu simul gratias agis, & Deus dolorem amputat, & diabolus abscedit. Nihil hac lingua sanctius est, quàm in adversis Deo gratias agere. Certè non est inferior lingua

F

Morbus non potest eripere operari.

Misericordia est unicum asyllum ab ira Dei.

Handwritten notes in red ink on the right margin, including the word 'EXCELLEN' and other illegible characters.

De Patient. lingua Martyrum; utraque pariter coronatur. Tertullianus A
cap. 13. Jobum commendans: Cùm ille homo inquit, ad omnem
acerbum nuntium, nihil ex ore promeret, nisi Deo gratias.

Joannes Avila peritissimus interioris hominis magi-
ster, dicere solebat: Plus valet in ærumnis & doloribus
unum Deo gratias, quam sex millia in rebus prosperis &
bonâ valetudine. Nam Deo gratias agere, inquit, tempore
consolationis, est omnium; atqui tempore calamita-
tis, propriè proborum.

Quare, mi optime ægrote, per tuam te salutem oro
sic animum, sic linguam forma, ut quo pejus tibi est,
hoc tu promptius dicas: Deo gratias. Tum dei que imi-
tator crucifixi Domini censeberis, cùm etiam in dolo-
ribus audebis dicere: Fastidia vexent, maiores angant,
desunt plurima; Deo gratias: Seviant dolores, augeantur
cruciatibus, tormenta crescant; Deo gratias: Diceret par, di-
lanier, occidat; Deo gratias. Hæ voces celum penetrant,
hæc musica Deo gratissima; gratiarum actio inter ad-
versa & tormenta. Ad hoc hortatus Paulus: In omnibus,
inquit, gratias agite: tam in morbo, quam in valetudine
commodâ, tam in inopiâ, quam in copiâ, tam in per-
turbatione quam in tranquillitate, tam in adversis
quam in prosperis. In omnibus gratias agite. Non enim
minus, imò plerumque majus beneficium Dei est,
morbus, inopiâ, solatii defectio, honoris privatio,
quàm si omnia ad nutum fluant. In omnibus ergo agen-
da gratia. In quæcunque mentis pessione sit ægrotus,
dicat tamen: Benedicam Dominum in omni tempore; sem-
per laus ejus in ore meo. Nullum sit pimentum, nulli
sint dolores, in quibus ægrotto grave sit dicere; Deo gra-
tias. In omnibus gratias agite. Tantò gratiarum actio
nobilior, tantò patientia est gloriosior, quò morbus
aut dolor vehementior.

Gratiarum actio inter ad-versa est musica Deo gratissima. r. Thess. c. 5. Morbus est majus beneficium, quam si omnia ad nutum fluant. Psal. 33. v. 7.

Nullum sit pimentum, nulli sint dolores, in quibus ægrotto grave sit dicere; Deo gratias. In omnibus gratias agite. Tantò gratiarum actio nobilior, tantò patientia est gloriosior, quò morbus aut dolor vehementior.

§. 48. Ægroti vixi in Deum fiducia.

MORI, serium est negotium, & ars minime ludicra. Et merito possit ex ægrotto queri: Vixne te forum æternitatis alexa committere? Viam inis & longam & ignotam, & quò pervenies? His optime responderit æger qui non miserorum illud misitavit: Debeo, Cogor. Sed illud potius et cetera mente dixerit: Spiritum meum Deo meo libens volens impendam: ita me committo æternitati; ita letus abeo.

Sic profusus, sic & sani sentiant, præsertim ii qui velut moribundi obeunt. Ex horum numero rectè quis dixerit: Jam pridem mori coepi, jam morior, jam delibor & consumo, jam iter ad æternitatem inlito. Et quia Dei misericordia finem nescit, & mensuram omnem excedit, sic pergo intrepidus: In te, Domine, speravi, non confundar in æternum (sic spero) in æternum, in æternum. Et quamvis è divinis paginis mille me oracula confirmant, largissimam tamen rationis lucem, quam hic Romanus sapiens allegat, non spreverim. Quid de morte, & verò etiam quid de reditu à morte ad vitam, sit sentiendum, à præcis sic doceatur.

Cùm venerit dies ille, qui mixtum hoc divini humanique fecernat, corpus hoc, ubi inveni, relinquam: ipse me Deo reddam. Nec nunc sine illo sum, sed gravi terrenoque detineor. Per has mortalis ævi moras, illi meliori vitæ longiorique proluditur. Quemadmodum novem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat non sibi, sed illi loco, in quem videmur emitti, jam idonei spiritum trahere, & in aperto durare: sic per hoc spatium quod ab infantia patet in senectutem, in alium naturæ sumimur partum. Alia origo nos expectat, alius rerum status. Nondum cælum, nisi ex intervallo, pati possumus, proinde intrepidus horam illam decretoriam prospice: non est animo suprema sed corpori. Quidquid circa te rerum vides, tanquam sarcinas non asportandas aspice. Transseundum est. Dies iste quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est. Depone onus.

Mori est serium negotium.

Psal. 30. v. 7.

Seneca epist. 102. post med.

Spatium ab infantia in senectute in alium naturæ partum nos sumit.

Vitæ dies extremus, æterni natalis est.

Quid cunctaris? tanquam non prius quoque, relicto, in quo latebas, corpore exieris? Hæres & reluctaris: tum quoque magno nisu maris expullus es. Gemis, ploras: & hoc ipsum flere, nascentis est. Sed tunc debebat ignosci; rudis & imperitus omnium veneras, ex materno viscerum calido mollique fomento emissum efflavit aura liberior. Deinde, offendit duræ manus tactus; tenetque adhuc & nullius rei gnarus obstupuit inter ignota. Nunc tibi non est novum separari ab eo, cujus ante pars fueris: a quo animo membra jam supervacua dimitte, & istud corpus diu inhabitatum pone. Scindetur, obructur, abolebitur. Quid contristaris? ita solet fieri. Pereunt semper velamenta nascentium. Quid ista sic diligis, quasi tua? istis operus es. Veniet, qui te reveler dies, & ex contubernio facti atque olidi ventris educat. Hinc nunc quoque tu, quantum potes, subvola: utique etiam necessarius, quæ cohærebunt, alienus. Jam hinc alius aliquis, sublimiùque meditare. Aliquando tibi naturæ arcana retergentur, discutietur ista caligo, & lux undique clara percuciet. Nulla ferenum umbra turbabit: æqualiter splendebit omne cæli latas: dies & nox æris infimi vices sunt. Tunc in tenebris vixisse dices, cum totam lucem totus aspexeris, quam nunc per angustissimas oculorum vias obscure intueris, & tamen admiraris tam procul. Quid tibi videbitur divina lux, cum illam suo loco videris? Hæc cogitatio nihil fordinam in animo subidere sinit, nihil humile, nihil crudele. Deum omnium rerum esse testem ait. Illi nos approbanti, illi in futurum parari jubet, & Æternitatem proponere, quam qui mente concepit, nullos horret exercitus, non terretur tubâ, nullis ad timorem minis agitur.

Quid quæso sanctius Christiani? Hæc cogitemus, hæc meditemur. Nemo bonus malè moritur, nemo malus, bene. Brevis ad æternitatem via est mors.

Quis obsecro Seneca hæc mysteria exposuit?

Æternitas mæte concepta nullos exercitus timeret.

§. 49. Constante.

Constante, obsecro, constante. Nulla est patientia, si desit constantia. Sed erit qui dicat: Hæc patientia si jam altera, jam tertia, jam quarta vel quinta, jam nona hebdomas est, quæ decumbo. Objiciet alius: Hic jam sextus, jam decimus, jam decimus sextus mensis agitur, ex quo malè habere coepi. Non deerunt qui querantur jam se altero, jam tertio, jam octavo, jam decimo tertio anno, & pluribus in morbo esse. O Patientis boni non valde patientis est animi, ad calculum tam exactum, dies, & menses, & annos revocare. Durate, quæso, durate & vosmet rebus servate secundis. Verè patientis, est annos plurimos decubuerit, Temporis punctum est, inquit, quo morbus me tenet, cùm æternitatem specto. Omnis labor brevis est, requies sempiterna. Fuerunt qui panè tamdiu ægrotarunt, quamdiu vixerunt.

Beatus Servulus, qui Gregorium Magnum habet encomiatem, à primâ ætate usque ad finem vitæ plurimis annis paralyti detinebatur, ita quidem ut nec manum ad os movere, nec in alterum se latere versare potuerit: nihilominus tota panè Biblia memoriæ mandavit audiendo. Istius vivere quid erat, nisi diu mori? Dumque sic quotidie tot annis moreretur, illud unum, Deo gratias, assidue usurpabat. Hujc omnes in morbo anni, licet tam ærumnosi, nihil esse vixi sunt ad æternitatem.

Beata Lydwina virgo Schiedamensis, ipsos triginta octo annos diversis morbis conflabat, mendicam illum ad probaticam piscinam æmulata. Hanc virginem rectius dixisses mori quam vivere, tot illis annis quos inter gravissimos, inauditos, & panè continuos dolores exegit. Omnis cruciatuum varietas in illam conjuravit. Annis triginta vix tantum panis comedit, quantum viro robusto in triduum suffecerit; vix etiam tribus noctibus aliquid quietis cepit. Accessit ad tantam morborum sævitiem extrema paupertas, gravis & ipse morbus. In hac

Nulla est patientia, si desit constantia. Sed erit qui dicat: Hæc patientia si jam altera, jam tertia, jam quarta vel quinta, jam nona hebdomas est, quæ decumbo. Objiciet alius: Hic jam sextus, jam decimus, jam decimus sextus mensis agitur, ex quo malè habere coepi. Non deerunt qui querantur jam se altero, jam tertio, jam octavo, jam decimo tertio anno, & pluribus in morbo esse. O Patientis boni non valde patientis est animi, ad calculum tam exactum, dies, & menses, & annos revocare. Durate, quæso, durate & vosmet rebus servate secundis. Verè patientis, est annos plurimos decubuerit, Temporis punctum est, inquit, quo morbus me tenet, cùm æternitatem specto. Omnis labor brevis est, requies sempiterna. Fuerunt qui panè tamdiu ægrotarunt, quamdiu vixerunt.

Greg. lib. 4. dial. c. 14.

Sen Lydwina. Ita Zach. Lippeloo, & Franc. Harvius 14. April. obiit hæc virgo anno 1433.

De quo, hoc cap. 2. s. 35.

In hac ærumnarum congerie Lydwina hoc unum affi-
dè pronuntiavit: *O bone JESU, miserere mei.* Huic etiam
virgini triginta octo anni per maximos dolores acti, vix
punctulum videbantur ad æternitatem.

*Alis Nico-
laam nomi-
nam, de qua
Sarius &
Barceus 6.
Martii,
obit anno
1447.*

Sed est quæ & Servulum & Lydwina annorum in
morbo consumptorum numero superet. Beata Coleta,
virgo Corbejana incredibilem dolorum vim annis
amplius quinquaginta patientissime sustinuit. Subinde
octiduo toto vix horulam unam dormivit. Feltis ac do-
minicis diebus dolores plerumque augebantur. Quan-
doque tam corporis quam animi agitudine quætieba-
tur. Et, quod illa singulares Dei favore interpretabatur,
omnia sanctorum martyrum tormenta sanè horrenda
gradatim experta est, aliis cruciatibus super alios divi-
nitus immixtis. Inter hos illa sæpius dixit: *O si ego una
omnium febrium æstus ac frigora pati possim!* Thea-
trum esse capio, in quo genus omne morborum ludæ,
ut inde Angelis & Deo spectaculum fiat. Lectulus, alio-
rum ægrotorum fomentum, clavis illi ac vepribus spar-
sus videbatur. Hanc illa formidabilem dolorum conti-
nuationem ac seriem, annis, ut dixi, amplius quinquaginta,
admirabili patientiâ toleravit. Verùm & huic
virgini tot anni vix momentum visi sunt ad æternita-
tem. Potuit & hæc virgo cum beato Bernardo dicere:
*Opus meum vix unius est hora: & si plus, pro amore non
sentio.*

*Bernard.
serm. 14. in
Cant. heb.
ser.*

Quare, mi ægrote, si dies & annos tui morbi com-
putes, momentum voca; si patientiam atque constan-
tiam, Beatorum æternitatem spera, labor est exiguus,
brevis dolor, æterna merces.

§. 50.

VT tam sanus quam ægrotus ea quæ sanctè apud
animum suum statuit, in opus possit producere,
& è verbis facere facta, sequentes orationes addimus,
animo confirmando.

I. ORATIO.

Sanis, Ægrotis, Moribundis assidue dicenda.

Dilectissime Domine JESU Christe, in unione illius
charitatis, quæ te ipsum Patri obtulisti in mortem,
offero tibi cor meum, ut de me & per me fiat beneplaci-
tum tuum. Dulcis JESU, hoc beneplacitum tuum
eligo & desidero, quantumlibet ad verba, morbus & mors,
insistent, & me totum fidelissimæ Providentiæ, sanctissi-
mæque Voluntati tuæ committo. Spero enim, & rogo,
ut me, & omnia quæ circa me sunt, tu dirigas ad glo-
riam tuam, & animæ meæ salutem.

II. ORATIO.

Ad conservandam cum divinâ Voluntate Conformitatem.

Domine JESU Christe, qui ad gloriam tuam, &
salutem nostram læta permisces tristibus, & ad
profectum nostrum secunda adversaque evenire per-
mittis, bonitati tuæ gratias ago, quod mei fueris recor-
datus, & hac exigua cruce servum inutilem visitaveris.
Peto autem gratiam ut ex hac qualicumque visitatione
tuâ, fructus & proventus, quem tu desideras, conse-
quatur, neque impatientiâ vel ingrati tudine meâ impe-
diatur. Tuam, quæso, manum porrigas, infirmo mihi,
mèque sicut Petrum Apostolum, cum mergi cœpisset
marinis fluctibus, potenti dextrâ erige, ne sub hac cruce
labascam & cœcidam. Quod autem potes, id velis etiam
rogo, ut præsentem & amarum, carnique molestum cal-
licem à me transferas, sicut Regem Ezechiam cum lac-
rymis orantem exaudisti, & lethali morbo mitabiliter
liberasti. Verumtamen non mea, sed tua (quæ semper
iusta est & sancta) voluntas fiat. Penes te stat omnis
auctoritas de filiis judicandi atque decernendi, nec

Tom. I.

A quispiam te rectius novit, quæ pharmaca morbis no-
stris curandis convenient. O mi amantissime Pater, ar-
gue, corripe, castiga, ure, seca hoc tempore, ut in æternum
parcas, neque in furore tuo peccata nostra inferni
flammis exuras. Scio multis prodesse virgam tuam, cum
dilectos filios corripis, & corripiendo purgas, exercees,
probas, priusquam electos corones. Paratum cor meum
Deus, paratum cor meum, quomodo & quamdiu tibi
placuerit, ne virgæ tuæ paternæ subijci meamque pa-
tientiam in cruce probari. In te Domine speravi, non
confundar in æternum. Me totum sanctissimæ volun-
tati tuæ submitto, atque committo. Etiam si me occi-
deris, tamen in te vitæ fontem sperare non desinam. In
manibus tuis sunt fortes meæ.

III. ORATIO.

Ad acquirendam Patientiam.

NOsti Omnipotens Deus, quàm vile sit & fragile
hoc manuum tuarum figmentum, quod ex pul-
vere formatum, à levi vento concutitur, frangitur, &
tandem iterum in pulverem evanescit. Adco nihil est
quod meis ego viribus fidam, qui carne contra spiri-
tum semper reluctante, tot sentio motus indignationis,
impatientiæ, pusillanimitatis, diffidentia, aliarumque
perturbationum, quando vel leviter tangor. Tuam igitur
opem implorè, cælestis medicæ, divinum tuum
pharmacum, quod PATIENTIA dicitur, mihi cupio
communicari. Summum nempe in morbis etiam acer-
bissimis levamentum est PATIENTIA.

Da mihi, quæso, Domine, præsentem, & æquo esse ani-
mo, ut velut ambidexter læta & tristia, suavia & aspera
non aliunde quàm de paternis tuis manibus profecta
suscipiam, mihi que divinitus esse immixta certissimò
credam, quoniam ad filiorum tuorum exercitationem
ac profectum dirigit omnia.

Doceat me, obsecro, spiritus tuus, quo confortante
possumus omnia, ut sciam animam meam in patientiâ
possidere usque ad mortem. Tu es Dominus qui aculeos
& dolores omnium & singulorum laborantium
consideras: ego verò licet nondum ad sanguinem usque
restiterim, tamen carnis imbecillitatem & recalcitrantis
naturæ vim sæpe vel invitus experior. Tantò igitur ma-
gis adjuva, Domine, imperfectum meum, ut virtus in
infirmitate perficiatur, & ego sincerè testari possim,
Virga & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Ad hæc
gratiâ tuâ duce respiciam sæpe in faciem Christi mei, &
Fili tui crucifixi, qui se patientibus omnibus absolutam
PATIENTIÆ speculam & exemplar præbet. Sed &
lectissimi ac fidelissimi amici tui in cruce meâ con-
solentur, qui tanquam aurum in ardenti fornace à te
probatum ac purgatum, atrocissima quæque supplicia pro te,
uti patientissime, ita & fortissimè pertulerunt, tantò
nunc Capiti firmiores in caelestibus delitiis, quantò an-
tea patientiores fuerunt in gravibus tormentis.

IV. ORATIO.

Ad augendam Patientiam.

VIta hæc nostra peregrinatio est ab exilio ad pa-
tientiam. Et ne detineat nos amœnitas viæ, quo mi-
nus ad te, DEVS, rectâ & celeriter contendamus, exci-
tas nos stimulis, & spinis pungis, ut concupiscamus re-
quiem & finem itineris. Sunt ergo morbi, stertus, luctus,
mæror, adversa omnia, velut calcæria quibus segnis hic
equus, vel verius, alinus urgetur, ne semper in viâ sub-
sistat. Fac nos, Domine, oblivisci viæ, meminisse patriæ,
atque si adiciis pondus adversorum, adde etiam robur
ne succumbamus oneri, ad te perpetuò intenti & erec-
ti. Ceterum, tua, Domine, sunt omnia; fac de omni-
bus sine exceptione, quod inscrutabili tuo iudicio vi-

F 2

sum

sum fuerit, hoc uno dempto, ne me tibi inimicum esse a patiaris.

V. ORATIO

*Resignationem sui in divinam voluntatem complectitur,
e Ludovico Blofo.*

Dulcissime Domine Deus meus, memor esto, quæso, benignèque considera me pauperem creaturam tuam esse, te verò Dominum & creatorem meum. Ecce ego me in æquissimum iudicium tuum offero, & gratissimæ voluntati tuæ integrè resigno, paratus hunc & alium quemvis cruciatum, quamdiu tibi placuerit, sustinere. Utere me sicut vis, in tempore & æternitate. Quidquid tu pater celestis in me & de me facere decreveris, facito, nam ad omnia quæ possum humilitate, me totum tibi offero, trado, & resigno. Libenter patiar pro te quidquid super me venire volueris, indifferenter enim volo de manu tuâ bonum & malum, dulce & amarum, lætum & triste suscipere, & pro omnibus gratias agere. Custodi me solum, ô Deus, ab omni peccato, & non timebo mortem, nec infernum, dummodo in æternum me non projicias, nec deleas de libro vitæ, non mihi nocebit quidquid venerit tribulationis super me. Adesto mihi Domine Iesv, in omni loco & tempore, sitque hæc mihi consolatio, libenter pro te velle carere omni humano sordio. Et si tua mihi defuerit consolatio, tua voluntas & iusta probatio erit mihi pro summo solatio. Sit nomen sanctum tuum nunc & in æternum super omnia benedictum.

VI. ORATIO

Ejusdem sensus, sed brevior.

O Amor ineffabilis, ô dulcissime Iesv, Deus meus, si mihi dares optionem & promitteres, quæcumque peterem, te daturum, non aud peterem, quam hoc ipsum quod patior, hoc mihi peto, ut laudabilissima Voluntas tua secundum optimum beneplacitum tuum in me, de me, per me, & in omnibus semper fiat. *Hic legi possunt in Imitatione Christi lib. 3. c. 29. & c. 30.*

VII. ORATIO.

*Litania Agrotis & Moribundis accommodata
e sacris litteris.*

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison, Christe audi nos, Christe exaudi nos.
Pater de cælis Deus,
Fili Redemptor mundi Deus,
Spiritus sancte Deus,
Sancta Trinitas unus Deus,
Qui sanas contritos corde,
Qui vulgas & mederis,
Qui mortificas & vivificas,
Qui deducis ad inferos & reducis,
Qui orantes in suâ infirmitate curare consuevisti,
Qui propter misericordiam tuam magnam, salvos facis omnes sperantes in te,
Qui Job ulcere pessimo percussum sanasti,
Qui Ezechiam a te clamantem a morbo libera-
stis,
Qui daemonium a Sarâ depulisti,
Qui Tobiam lumen cæli videre fecisti,
Qui Chananæam pro filiâ deprecantem exaudisti,
Qui socrum Petri a febre libera-
stis,
Qui mulierem spiritu infirmitatis annis octodecim inclinatam, ad sanitatem perfectam erexit,
Qui filium Principis jam mori incipientem a febre salva-
stis,

A Qui puerum Centurionis verbo sanasti,
Qui paralyticos & leprosos curasti & mundasti,
Qui a spiritibus immundis vexatos & obfesos libera-
stis,
Qui mulierem per tactum fimbriæ tuæ a sanguinis fluxu sanasti,
Qui surdos audire fecisti,
Qui claudis gressum restituiti,
Qui mutorum ora aperuisti,
Qui cæcos illuminasti,
Qui omnes infirmos & ægrotos tangendo sanasti,
Qui omnes oneratos & laborantes reficis,
Qui omnes languores nostros portasti,
Qui filium mortuum matri viduæ vivum restituiti,
Qui filium Archisynagogi ad vitam revocasti,
Qui Lazarum quatuordecim a mortuis resuscitasti,
Qui ægrotos visitasti, & visitantibus præmia æterna promissisti,
Qui per umbram Petri multos ab infirmitatibus suis libera-
stis,
Qui per sudaria & semicinctia Pauli multos infirmos curasti,
Qui per ossa Elisæi mortuum ad vitam revocasti,
Deus adjutor & prætor noster,
Susceptor & liberator noster,
Refugium nostrum, & cornu salutis nostræ,
Fortitudo & Patientia nostra,
Salvator & Redemptor noster,
Propitius esto,
Propitius esto,
Propitius esto,
Ab omni malo,
Ab omni peccato,
Ab omni morbo & languore,
Ab omni impatientiâ & pusillanimitate,
A peste & omni contagione,
Ab insidiis diaboli,
A periculis mortis,
A doloribus inferni,
A subitaneâ & improvisâ morte,
A damnatione perpetuâ,
Per tentationem tuam,
Per lacrymas & ærumnas tuas,
Per labores & defatigationes tuas,
Per tristitiam & tædium tuum,
Per pavorem & merorem tuum,
Per sitim & famem tuam,
Per agoniam & sanguineum sudorem tuum,
Per sacrosancta vulnera tua,
Per pretiosum sanguinem tuum,
Per crucem & Passionem tuam,
Per mortem & sepulturam tuam,
Per gloriosam Resurrectionem tuam,
Per admirabilem Ascensionem tuam,
In die iudicii,
Peccatores,
Ut nobis parceas,
Ut nobis indulgeas,
Ut spatium veræ penitentia nobis concedas,
Ut compunctionem cordis, & fontem lacrymarum dones,
Ut nos visitare & consolari digneris,
Ut sanitatem mentis & corporis largiaris,
Ut indulgentiam & remissionem omnium peccatorum impertias,
Ut gratiam & consolationem sancti Spiritus infundas,
Ut veram ac Christianam patientiam tribuas,

Parce nobis Domine.
Exaudi nos Domine.
Libera nos Domine.

Miserere nobis.

Te rogamus audi nos.

Te rogamus audi nos.

Ut nobis

Miserere nobis.

Libera nos Domine.

Ur nobis in omni tribulatione nostrâ succurras,
Ur nos in horâ mortis contra omnes infidias dia-
boli protegas,
Ur nos in tuâ gratiâ mori, & ad finem usque
perseverare facias,
Ur extrema nostra benedicas & sanctifices,
Ur spiritum nostrum in manus tuas suscipias,
Ur post obitum nostrum paradisi januas nos gau-
denter introire jubeas,
Ur nos exaudire digneris,
Fili Dei,

Te rogamus audi nos.

Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, parce nobis
Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, exaudi nos
Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi, Misere nobis.
Christe audi nos.

Christe exaudi nos.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater
noster, &c.

ψ. Salvos fac servos tuos.

℞. Deus meus sperantes in te.

ψ. Adjutor noster esto, ne derelinquas nos.

℞. Neque despicias nos salutatis noster.

ψ. Adjuva nos Deus auxiliator noster.

℞. Et propter gloriam nominis tui libera nos.

ψ. Domine exaudi orationem meam.

℞. Et clamor meus ad te veniat.

O R E M V S.

Deus, qui Unigeniti tui patientiâ antiqui hostis sa-
perbiam contrivisti, da nobis quæsumus, quæ
idem pro nobis perulit, dignè recolare, sicque exemplo
ejus cuncta nobis adversantia æquanimiter tolerare.

Deus, humani generis benignissime conditor, & mi-
sericordissime reformator, qui hominem invidiâ dia-
boli ab æternâ felicitate dejectum, unigeniti Filii tui
pretioso sanguine redemisti, vivifica nos famulos tuos
gratiæ tuæ vigore, & jacentibus manum porrigere salu-
tarem: reple nos gaudio cordis & lætitiâ spiritus; ex-
pelle à nobis omnes hostiles infidias, & mitte nobis
medicum salutis, Angelum pacis, qui nos in angustiis
positos consolationibus tuis attollat, quibus in præ-
sentî consequamur auxilium, & in futuro præmia ob-
tineamus æterna.

Misericordiam tuam humiliter deprecamur, omni-
potens Deus, quæ amissam gratiam nobis reconcilier,
atque munus patientiæ in illatis omnibus, semper &
ubique protegendo impertiat. Deus, sub cujus nutu-
bus vitæ nostræ momenta decurrunt, suscipe preces
humiliter ad te clamantium, ut de omni adversitate
& ægitudine liberati, perpetuâ te gratiarum actione
laudemus. Per Dominum nostrum JESUM Christum
filium tuum, &c.

VIII. ORATIO.

*Ad stabilendam humane voluntatis cum divinâ
conformitatem.*

Odulcis JESU, neque vitam, neque mortem,
sed tuum beneplacitum desidero, te expecto:
fiat mihi secundum voluntatem tuam. Si vis ut mori-
ar, dulcis JESU, suscipe spiritum meum. Et licet
ad vesperam venerim omnium novissimus, da mihi,
ut tecum, & in te requiem accipiam sempiternam.
Si verò vis, ut diutius vivam, dulcis JESU, hoc
propono, & pro hoc gratiæ tuæ suffragium rogo,
reliquum vitæ meæ corrigere, atque in holocaustum
tibi totum offerre in gloriam tuam, & secundum be-
neplacitum tuum.

Tom. I.

IX. ORATIO.

*Ad hoc idem impetrandum, quod summè & unicè
est necessarium.*

Domine JESU Christe, obsecro te per amorem
quo omnium hominum onera portasti, ut facias
me onus tristitiæ meæ cum gratitudine suscipere de
manu providentiæ tuæ, & de voluntate paterni cordis
tui, & pro tui amore, quamdiu tibi placuerit, cum ple-
nissimâ mei ipsius resignatione, longanimiter sustinere,
ita dumtaxat, ut me tuâ gratiâ confirmes, ne unquam te
vel in modico offendam, aut à sanctissimâ voluntate
tuâ vel minimam recedam. Atque utinam possem omni-
um & singulorum, qui pro te passi sunt, hominum
pressuras solus sustinere, ut qualemcunque vicem reddere
infinîtæ charitati tuæ. Eja benignissime JESU, ita
quæso unias voluntatem meam cum sanctissimo bene-
placito tuo, ut aliud optare nequeam, quàm quod tu vis.

X. ORATIO.

Ad impetrandam Patientiam.

O Domine Deus meus, confiteor me non vixisse,
proh dolor, sicut debuisses & per gratiam tuam
potuisses. Unde jam toto corde doleo, & me non satis
dolere doleo. Obsecro igitur te Domine, & suppliciter
rogo, ut non facias mihi secundum peccata mea, sed se-
cundum magnam misericordiam tuam, quæ superat
peccata totius mundi. Tu Domine, qui exterius flagella
irrogas, da interius indeficientem patientiam, ita ut laus
tua nunquam recedat de ore meo. Misere mei Domine,
misere mei & adjuva me, sicut tu nosti quod mihi
necesse est in corpore & animâ. Scis omnia, potes om-
nia, qui vivis in sæculorum sæcula.

XI. ORATIO.

Post sumptam in morbo sanctissimam Eucharistiam.

Ad JESUM Christum mundi Salvatorem.

Gloria tibi Christe, qui in dulcedine tuâ pauperem
meam animam visitare & refocillare dignatus es.
Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum ver-
bum tuum in pace. Jam te teneo, dulcis amor, jam ultra
non dimitto te. Jam mundo & omnibus quæ mundi
sunt, lubens valefacio, jam gaudens ad te venio, Deus
meus. Nihil amodo, nihil, ò bone JESU, me separabit
à te: tibi enim Christe conjunctus sum, in te vivam, in
te moriar, & in te, si volueris, in æternum permanebo.
Vivo jam non ego, vivit verò in me Christus. Tardet
nunc animam meam vitæ meæ; cupio dissolvi, & esse
cum Christo: mihi enim vivere Christus est, & mori lu-
crum. Jam non timebo mala ambulans in regione um-
bræ mortis, quoniam tu mecum es Domine, & sicut
desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat ani-
ma mea ad te Deus: sicut enim anima mea ad Deum fon-
tem vivum, quando veniam & apparebo ante faciem
Dei mei?

Benedic mihi, JESU amantissime, & nunc in pace
dimitte me, quoniam verè tuus sum ego, & in æternum
ultra nunquam dimittam te. O si felix tibi copulâ nunc
focier in æternum, ò si totus in te immergi, totus absor-
beri & sepeliri in te merear, ò si anima mea inter am-
plexus tuos suaviter requiescens absorbeatut tota in te,
& felicissimè fruatur te Deo amatore suo. Quid mihi
jam ultra cum Mundo, mi amantissime JESU? Ecce
nec in cælis quidquam præter te volui. In manus tuas,
Domine JESU, commendo spiritum meum. Recipe
me, dulcis amor, ut in æternum mihi bene sit in te, & in
pace suaviter in te obdormiam & requiescam.

F 3

XII. ORA-

XII. ORATIO.

Ad Beatissimam Virginem Mariam, matrem Domini.

Mater misericordiae, mater aeterni Regis, perveniant ad te preces meae. Scio me peccatis meis graves penas commeruisse, sed tamen impetra mihi a Filio tuo misericordiam, ut antequam moriar, ex animo convertar, & sinceram agam poenitentiam. O mater Domini, assiste mihi & adjuva me patrocinio & meritis tuis, in omnibus doloribus meis & praesertim in ultimâ necessitate meâ succurre mihi. O mater afflictorum non me defesas in hora mortis meae.

Ad sanctissimos Angelos.

Purissimi spiritus, Angeli beatissimi, assiste quæso mihi migranti ex hoc saeculo, & potenter eripite me ab immundorum spirituum insidiis, & animam meam in vestrum consortium assumite. Tu praecipue Angele bone, qui custos es meus fidelissimus, defende me in praesidio, ut non peream in tremendo iudicio. O vos omnes sancti Angeli Dei, vestris obsecro intercessionibus defendat, ut infernalis canis mihi non noceat, & ut anima mea ad suum Creatorem pura perveniat.

Ad Patronum, aut Patronos ceteros.

Patrone optime, sancte N. cum in te spem aliquam subsidii & confidentiam collocavi. Tuis obsecro deprecationibus apud Deum, & nunc mihi adis, & praesertim in extremae necessitatis articulo. Impetra mihi quæso benignam sententiam, ut a iudice meo audire merear: Veni benedicte Patris mei, accipe regnum quod paratum est ab initio Mundi. Ut ita tecum o sancte N. communem & immortalem Dominum glorificem in saecula saeculorum.

CORONIS CAPITIS SECUNDA ad Lectorem.

Hec ed diximus, sanis & egrotis partim recreandis ut respirent, partim excitandis ut vigilent, partim roborandis ut incantent, ad omnem mortis occursum parati. Cuncta profecto experiri praestat, quam mori malè. Mala mors errorum omnium non solum pessimum, sed indebilis, & inexpiabilis error est. Itaque nunc moribundos accedimus, & iis documenta scribimus, non ut ea tunc primum legant, cum moriendum, sed ut à sanis lectis profint moribundis.

Mors mala errorum pessimum error est.

CAPUT III.

Mortis memoria repraesentatur moribundis.

§. 1. Ars bene moriendae compendè traditur.

Nescire mori, inscitia omnium miserima est. Ut ergo id discamus, quod tota vita discendum est, quinque potissimum observanda sunt, quae mortem faciant bonam. Primum, Animus liber & intrepidus. Res summi momenti hoc est, & ex quo pendeant cetera. Magna pro noxis satisfactio est, rem omnium charissimam tam promptè dedisse. Ideo David: Voluntarie, inquit, sacrificabo tibi. Nihil hic aequè Deo placet, & hominem juvat quam imperterritus, liber, promptusque animus, & generosa in Deum fiducia. Tergiversatio hac in te signum est voluntatis humanae cum divina non consentientis. Ergo, si aliquando, cur non modò? Huic animo ad promptè moriendum comparando facit singularis affectus ad Domini Passionem, quae singulis diebus Venetis, certis precibus ac operibus colenda.

Quinque faciunt mortem bonam. 1. Animus liber & intrepidus. Psal. 53. v. 8. Generosa in Deum fiducia Deo placet.

A Alterum, Testamenti ac debitorum expeditio. Error est 2. Testa- de Testamento non cogitare, nisi cum mors in foribus est. menti ac debitorum expeditio. Vei. Lamb.

Dispone de bonis, dum adhuc memis tua es.

In iis porro legandis quae nostri arbitrii sunt, regulam divus Ambrosius hanc suggerit: Fides sincera sit, & providentia perpicax: seu, Charitas cum prudentiâ, prudentia cum charitate. Videat etiam qui dat eleemosynam, aut dari curat, ut apud Deum bono loco sit, & in gratiâ.

Tertium, Cura salutis unica. Hic illud maximè locum habeat: Porro unum est necessarium. Beatus Augustinus exemplar bene morientium, decem ante mortem diebus neminem ad se admittit, nisi statâ horâ medicum, & eum qui cibum deferret; ipse in continuas precatio- nes, gemitus, lacrymas effudit, cum Deo de vitâ suâ pertractabat, monebaturque nos alios omnes his verbis: Nullus Christianorum hinc emigret sine dignâ & competenti poenitentia.

Quartum, Sacramentorum trium petitio, nimirum Confessionis, Communionis, & extremae Unctionis. Non togi velis egrotus, sed ultro hæc petat, nec eo rem differat, dum animus in extremis labris hæserit. Multi malè moriuntur, quia videri nolunt brevi morituri. In hoc negotio salutis distulisse, semper fuit noxium. Ergo qui de malè actis seridè vult dolere, maturè doleat. Hic crebra & robusta Cogitatio locum habet, de quâ consule Bellarminum, de arte mor. lib. 2. cap. 6. mihi pag. 181.

Quintum, Suimet in divinam voluntatem oblatio quam integerrima. Animus intrepidus forsitan non aequè ab omnibus exhiberi potest, sed animus cum divinâ voluntate consentiens à nemine non potest. Quocirca milles, etiam uno die, repetat ægratus illud Christi Domini: Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Ita Pater, mi Pater &c. Vix perire potest, qui suum sibi iudicem tam efficaciter conciliat, ne pereat.

§. 2. Tempus malè perditum, quomodo recuperandum.

Missum tempus quisquis revocare cupit, avertat se totis viribus, ab omni loco & tempore, seque in illud Aeternitatis Nunc recipiat, in quo Deus: hic in Deo deperdita omnia reperiuntur; hic in Deum homo se immergat hoc modo:

O Eterne Deus, utinam, o utinam omni eo tempore, quod à mundi origine ad usque finem durabit, tam purè, obedienter, & sanctè vixissem, sicut omnes ii homines vivere, qui in omni virtutum exercitio, in ætumnis & laboribus assiduis tibi placuerunt. Utinam ex gratitudine & amore in te, omnes pelagi undas per oculos meos deducere, egenos omnes opportunè juvare, mæstos universos consolari, & te Deum meum iis laudibus, eoque amore profecui possem, quo te Beati omnes; & Angeli tui profecuntur. Hæc enim omnia, Domine, amoris tuo promptissimè impendere par esset. Nunc autem, mi Deus, miserere mei, sicut scis, & sicut vis.

De his talibus jam olim pronuntiavit Psalmographus: Et dies pleni invententur in eis. Plevus dierum moritur, inquit Gregorius, qui per hæc transcuntia tempora, id quod non transiit, operatur. Amissas horæ reparavit, qui amississe sincerè doluit.

§. 3. Brevis vita quomodo extendenda.

Bona mentis homini videndum, non quamdiu juvat, sed quamdiu oportet. Sapiencia clamat: Consummatus in brevi, explevit tempora multa. Bene multa, quia & universa complectitur. Quomodo enim non explevit omnia tempora, qui transit ad aeternitatem? Quanta sanè tempora non longævitate sed longanimitate, hoc est, non annorum serie, vel dierum numero, sed mentis devotione, & inextinguibili semper proficiendi desiderio

Lib. mor. tit. Et. cap. med. Ang. Fal. Cæ. Ete. tis. et. Uni. mor. tum. om. sep. 106. v. 19.